Universitetsnytt

FÖR MEDARBETARE VID STOCKHOLMS UNIVERSITET

4/2008

Fler studenter till hösten

Tema: Lärarutbildning

Forskardagarna 10 år

Ny internationell webb

Stockholms universitet

Mycket på gång

Vi står inför ett nytt verksamhetsår med nya utmaningar. Förra året lade vi alla ner ett stort arbete särskilt på lärarutbildningen, internationaliseringen av utbildning och forskning och ökad kvalitet i verksamheten. Detta fortsätter. Vi ska arbeta mer med integreringen av lärarutbildningen, med internationalisering och kvalitet, och våren 2009 kommer Högskoleverkets utvärdering av universitetens kvalitetsarbete. Jag vill också nämna två andra aktuella frågor.

I år kommer vi att intensifiera planeringen av den framtida utbyggnaden av våra lokaler. Det handlar framförallt om Albano, dit vi ska flytta flera verksamheter från såväl Frescati som från Kräftriket. Albano blir ett stort och spännande lokalprojekt. Närmast i tiden, redan detta verksamhetsår, ligger färdigställandet av ombyggnaden av Geovetenskapenshus, renovering och anpassning av ITM-huset till Pedagogiska institutionen, utbyggnad av Arrheniuslaboratorierna och bygget av nytt kårhus strax nedanför Södra Husets A-hus.

Vi kommer att utveckla vårt samarbete med KI och KTH. Stockholms universitet, KI och KTH har till regeringen föreslagit att ett nytt forskningsinstitut för livsvetenskaper, Science for Life Lab, som gemensamt ska ägas av de tre universiteten, etableras på Norra Stationsområdet. Vi har tillsammans sökt samverkansmedel för att utveckla detta projekt. Jag räknar med att Stockholms universitet, KI och KTH kommer att samverka ännu mer i framtiden. Även om vi inte har ett formellt avtal om detta kan man säga att vi redan idag bildar en universitetsallians.

Politiskt väntar en spännande höst. När detta läses har budgetpropositionen gett oss en bild av hur stor resursökningen blir till utbildning och forskning. Forskningspropositionen ska sedan ge oss besked om hur mycket av detta som går till Stockholms universitet och i vilken form. En internationaliseringsproposition kommer att föreslå studieavgifter för utomeuropeiska studenter. Regeringens så kallade autonomiutredning presenteras av professor Daniel Tarschys i december. Den kommer att föreslå en gentemot statsmakten friare ställning för universiteten.

Allt detta kommer att påverka oss och ställa krav på planering och förändring inför framtiden. Det öppnar också nya möjligheter att utveckla och förnya vår utbildning och forskning. Intressanta förändringar är på gång. ■

Kåre Bremer, rektor
rektor@su.se

Läs aktuella kommentarer i rektors blogg, http://blogs.su.se/kbrem

Universitetsnytt

FÖR MEDARBETARE VID STOCKHOLMS UNIVERSITET

Tema: Lärarutbildning
Framtidshopp och problemlösning 3
Fler utredningar om lärarutbildning 5

Utbildning
Fler studenter erbjuds plats 6
Ansträngd bostadssituation 7
Prisade för pedagogiska insatser 8
Regeringen vill införa avgifter 9
Studenter på resande fot i Kirgizistan 10

Forskning
Uppmärksammade polarexpeditioner 11
Två Linnéstöd till Stockholms universitet 12
JMK värd för välbesökt världskongress 13
Hedersdoktorer belönas för värdefulla insatser 14
Forkardagarna för tionde gången 15

Arbetsplats
Ny internationell webbplats 19
Ljus bild av ekonomin vid upptakten 20
Doktorandspegeln visar på fortsatta brister 21
Stockholms universitet bland världens främsta 22

Namn och nytt 24

Insändare
Använd det alternativa urvalet 26

Underskott för första halvåret 27

Samtalet
I pension efter 15 år som förvaltningschef 28

In English 30

Perspective: Jean-François Exbrayat
Some souvenirs of a former exchange student 32

Omslagsbild: Jenny Martinez och Johanna Wennerholm studerar fjärde terminen på civilekonomprogrammet. Foto: Orasis Foto/MÅ.

Universitetsnytt är personaltidningen vid Stockholms universitet. Upplagan är 8 000 exemplar.

Adress: Universitetsnytt, Kommunikationsenheten, Stockholms universitet, 106 91 Stockholm, fax 08-15 36 93

Ansvarig utgivare: Sofie Mauritzon, sofie.mauritzon@kommunikation.su.se
Redaktör: Per Larsson, per.larsson@kommunikation.su.se, tfn 08-16 4464
Grafisk form och layout: B Adolfsson Design/Anna L Andrén
Foto: Orasis Foto/Mia Åkermark (MÅ) och Georgios Athanasiadis (GA)
Korrekturläsning: Agneta Paulsson
Tryck: AB Danagårds Grafiska, sept. 2008

ISSN 1103-2375

Nästa nummer kommer ut 4 november, manusstopp 13 oktober.

Framtidshopp och problemlösning för lärarutbildningen

För alla på de nya utbildningsvetenskapliga institutionerna har det första halvåret präglats av praktiska problem. Samtidigt finns förhoppningar på nya samarbeten kring lärarutbildningen och utvecklad forskning genom integrationen med universitetet.

För alla inblandade i lärarutbildningen har våren varit minst sagt hektisk. Åtta nya institutioner har byggts upp vid universitetet. Parallellt med omorganisationen har lärarutbildningen fått en ny struktur med större undervisningsblock som ska rymma både ämneskunskaper och utbildningsvetenskapliga delar.

För många har det inneburit väldigt mycket arbete. Ingrid Engdahl, studierektor vid Institutionen för barn- och ungdomsvetenskap, förklarar att en stor omställning har varit att många beslut fattas nära institutionerna och studenterna, till skillnad från på Lärarhögskolan.

– Att flytta tusentals studenter i ett brett program som spänner över många institutioner och dessutom tre fakulteter, där reglerna ▶

Torbjörn Tambour tycker att universitetet kunde ha varit mer förberett.

skiljer sig åt – det har varit en utmaning.

För henne och alla andra har våren präglats av att skapa både formella och informella grupper för att lösa behovet av samordning. Övergripande ansvar för lärarutbildningen ligger på Lärarutbildningsnämnden, där Torbjörn Tambour är en av ledamöterna. Även om en hel del problem var att räkna med tycker han att universitetet kunde ha varit bättre förberett.

– Till exempel har en central studievägledning saknats. Nu har ansvaret legat på de enskilda institutionerna där bristen på överblick har lett till att studenter inte fått klara svar.

Torbjörn Tambour har fram till sommaren även varit prefekt för Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot matematik och naturvetenskap. Att de nya institutionerna är spridda över fakulteterna innebär en uppsplittring, men han ser samtidigt fördelar.

– Övriga institutioner vid Naturvetenskapliga fakulteten är nyfikna på didaktikämnet och intresserade av nya samarbeten. Till exempel skulle vi kunna dela doktorander med olika ämnesinstitutioner.

På samma sätt ser Ingrid Engdahl nya spännande möjligheter. Hennes institution är uppbyggd kring det nya ämnet barn- och ungdomsvetenskap.

– Under våren har vi utvecklat fristående kurser och tar nu i höst emot våra första 200 studenter. I det arbetet har det varit en klar fördel att vara en egen institution som kan fatta egna beslut.

Flytt till Frescati

Kanske är det mest tydliga tecknet på integrationen att Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot språk och språkutveckling flyttade till E-huset i Frescati under sommaren. Personalen har förutom flytten lagt ned mycket tid på problemlösning kring allt från studenthantering och kursplaner till att lära sig nya ekonomisystem förklarar prefekten Päivi Juvonen.

– Våra anställda kommer från flera olika håll inom Lärarhögskolan och universitetet så våren har också handlat mycket om att lära känna varandra och skapa en ny gemensam organisation och identitet. Flytten till Frescati har hjälpt till att samla institutionen, även om vi är fördelade på två olika våningsplan.

En viktig del är nu att utveckla forskningen kring språk och språkutveckling. Under våren fick institutionen en ny professor och tio nya doktorander antogs.

– Att bygga upp något helt nytt är roligt. Samtidigt får vi inte tappa bort den kompetens i att utbilda blivande lärare som vi redan har. Även den måste utvecklas.

Hitta en balans

När de praktiska problemen nu börjar lösa sig för alla inblandade i lärarutbildningen återstår just utmaningen att hitta en balans mellan ämneskunskaper och utbildningsvetenskap i olika kursblock.

Det arbetet sker bland annat vid Pedagogiska institutionen, den enda av de nya institutionerna som består av anställda både i Frescati och Konradsberg. Anne Montelius som varit studierektor under våren förklarar att det gjort samarbetet såväl lättare som svårare.

Päivi Juvonen är prefekt vid Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot språk och språkutveckling som nyss flyttat till Frescati.

– Integrationen som påbörjats gäller främst fristående kurser som överlappat varandra och nya kursplaner för lärarprogrammet. Det har varit svårare att samordna våra två olika organisationskulturer. Allmänt finns det stora förhoppningar om att något väldigt bra ska komma ut av samarbetet, men kvittot på hur vi lyckas får vi först om några år. ■

TEXT: ANDREAS NILSSON
ILLUSTRATION: HH BILD/HELENA HALVARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Hur har integrationen fungerat så här långt?

– Negativt är att mycket inte fungerat efter flytten till Frescati. Jag fick ägna första veckan efter sommaren åt praktiska problem istället för att planera min undervisning. Positivt är möjligheterna att både förkovra sig själv och att samarbeta över institutionsgränserna.

LILLEMOR ANEER, universitetsadjunkt vid Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot språk och språkutveckling.

– Integrationen ger förutsättningar för att skapa en bra lärarutbildning, men samtidigt har studentkåren mött mycket frustration från studenter som inte fått svar på frågor om sin utbildning. Inskrivningen i Konradsberg var dessutom rörig eftersom det saknas en informationsdisk. Konradsberg får inte blir ett ”spökcampus” utan service för alla studenter.

KLARA FROHM, studiebevakare för lärarutbildningen på studentkåren.

Fler utredningar om lärarutbildning

För närvarande pågår flera utredningar om hur lärarutbildningen bör förändras – både på det nationella planet och vid Stockholms universitet.

Den viktigaste utredningen – En ny lärarutbildning – tillsattes av regeringen häromåret och leds av förre universitetskanslern Sigbrit Franke. Det förslag hon lämnar den 15 november ska innefatta lärarutbildningens mål, innehåll, struktur, omfattning, dimensionering och styrning samt förslag till hur ämneskunskaperna hos blivande lärare kan fördjupas. Utredningen ska också överväga en återgång till fler lärarexamina i stället för dagens enda. Direktiven skissar på ett system med flera olika examensbenämningar. Exempelvis betonas förskollärarnas behov av en egen identitet. Lågstadielärare, med expertkompetens i läs- och skrivinlärning, ska på nytt bli en tydlig utbildningsinriktning.

Utredningen tittar också på hur ökat utrymme för ämnesfördjupning kan skapas. Sigbrit Franke ska dessutom bedöma vilka kunskapsområden som ska vara gemensamma för alla lärarstudenter.

Under utredningen har tillkommit flera tilläggsuppdrag. Sigbrit Franke kommer nu också att lämna förslag på bland annat hur möjligheterna till komplettering av lärarexamen för lärare i yrkesämnen på gymnasienivå kan förtydligas och hur utbildningen till lärare i minoritetsspråk kan göras mer attraktiv.

Under sommaren fick även Högskoleverket i uppdrag att utvärdera regionala utvecklingscentra och nationella resurscentra. Utvärderingen ska redovisa senast 1 februari 2009.

Interna utredningar

Vid Stockholms universitet pågår två interna utredningar om lärarutbildningen. Den ena tittar på hur en framtida lärarutbildning ska organiseras vid universitetet. I uppdraget ingår även att föreslå hur den utbildningsvetenskapliga forskningen bäst kan utvecklas. Utredare är lektor Birgitta Sandström vid Pedagogiska institutionen.

Det finns en stor efterfrågan på ökad ämnesfördjupning, forskningsbaserad utbildning och differentiering, säger Birgitta Sandström. Hon påpekar även att resultatet av Sigbrit Frankes utredning kommer att ha stor betydelse för den utredning hon leder. Men även resultat från andra nationella utredningar måste vägas in i – som utredningen om lärarauktorisation och gymnasieutredningen.

Birgitta Sandström säger att sannolikheten är stor för att det blir olika lärarutbildningar.

– Och då måste vi fråga oss hur vi använder universitetets kompetens utifrån detta. Vi måste till exempel se över kursinnehåll och överlappning av kurser.

Två referensgrupper är knutna till utredningen – en intern och en extern. Slutrapporten ska lämnas senast 1 december.

I våras tillsatte rektor ytterligare en utredning. Den tittar på organisation och dimensionering av Lärarutbildningskansliet och Regionalt utvecklingscentrum (RUC). Utredningen leds av Lars Brandt, chef inom utbildningsförvaltningen i Stockholms stad och ledamot av universitetsstyrelsen. I samband med integreringen av lärarutbildningen skapades Lärarutbildningskansliet som en ny enhet inom universitetsförvaltningen. Kansliets främsta uppgift är att vara ett stöd för Lärarutbildningsnämnden och inkluderar även ett utvidgat Regionalt utvecklingscentrum (RUC).

Lars Brandt ska lämna förslag om arbetsuppgifter, dimensionering och kostnader för Lärarutbildningskansliet, inklusive den del av RUC som handlägger frågor rörande VFU (verksamhetsförlagd utbildning). Han ska också granska kostnaderna för andra delar av RUC:s verksamhet, former för finansiering, verksamhetsstyrning och ekonomisk styrning av RUC och Lärarutbildningskansliet och lämna förslag till förändringar om så är motiverat. Utredningsarbetet ska vara avslutat senast den 1 november. ■

TEXT: PER LARSSON

– Visst har de nya institutionerna stött på en del praktiska problem, men jag tycker ändå att helheten fungerat bra tack vare ett fantastiskt arbete av de anställda. Det finns också en otroligt positiv attityd inför nya samarbeten inom fakulteten. För att underlätta det återstår att bygga upp institutionernas forskning och en flytt till Frescati.

STEFAN NORDLUND, dekanus för Naturvetenskapliga fakulteten.

– De senaste åren har varit jobbiga, med omorganisationer och omflyttningar på Konradsberg. Stämningen är god på institutionen, men många längtar efter arbetsro. Att samarbeta närmare med de estetiska ämnena ska bli spännande.

BENGT LARSSON, studierektor för profilområdet Idrott, fritid och lärande, Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot tekniska, estetiska och praktiska kunskapstraditioner.

Fler studenter erbjuds plats vid universitetet

Efter den andra antagningen till Stockholms universitet har 23 808 sökanden erbjudits plats, vilket är en ökning med cirka 25 procent i jämförelse med hösten 2007.

En bidragande orsak till ökningen är integrationen av lärarutbildningen i Stockholms universitet. Men även ett ökat söktryck från utländska studenter ligger bakom utvecklingen. Eftersom registrering ännu pågår till de kurser de antagits till är det dock, enligt Mattias Wickberg, byrådirektör vid Sektionen för antagning och högskoleprov vid Studentavdelningen, ännu för tidigt att uttala sig om hur många av de antagna studenterna som kommer att påbörja någon av universitetets kurser och program. Klart är dock att hösten 2008 kan universitetet erbjuda plats åt fler än någonsin.

Fortfarande krävs toppbetyg – eller 20 poäng – för att komma in på Psykologprogrammet.

– Vi kan se att det krävs högre betyg för att komma in på Juristprogrammet och Civilekonomprogrammet i jämförelse med förra hösten, säger Peter Wretling som är sektionschef för Antagning och högskoleprov.

Fler utländska studenter än någonsin tidigare har anmält intresse för studier under hösten. Efter lanseringen av portalen Studera.nu, som informerar om och länkar till alla Sveriges högskolor, har det blivit betydligt lättare att söka utbildningar i Sverige. Ansökningar tas emot direkt på webben, till skillnad från tidigare, då det krävdes skriftliga ansökningar.

Det ökade söktrycket från utländska studenter har dock inneburit en ökad administration för Studentavdelningen. Även Högskoleverket har vittnat om denna utveckling. Många av de utländska sökandena har följt upp ett negativt antagningsbesked med en överklagan; ärenden som måste hanteras i enlighet med gällande regler. Hanteringen kompliceras av att det handlar om utländska betygshandlingar, som måste följas upp och bedömas.

– Antalet utländska studenter som söker till Stockholms universitet har blivit betydligt fler, vilket är mycket positivt. Vi kan också idag erbjuda allt fler utbildningar på engelska, inte minst internationella mastersprogram. Ökningen av ansökningar, och även överklaganden, var dock betydligt större än vi räknade med i början på året, vilket naturligtvis inneburit en mer omfattande hantering, enligt Peter Wretling.

Under 2008 noterades dock ett minskat intresse för universitetets sommarkurser.

– Vi kan bara spekulera i orsakerna bakom detta. Institutionerna kommer nu att göra en översyn av kursutbudet inför urval och utformning av nästa års sommarkurser, säger Peter Wretling. ■

TEXT: MARIA ERLANDSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Intresset för att studera vid Stockholms universitet har ökat – både i Sverige och bland utländska studenter.

Mest sökta utbildningarna

	Sökande per plats
Socionomprogrammet med inriktning mot socialpedagogik	50
Kombinationsutbildning för master-/magisterexamen och lärarexamen, inriktning psykologi	40
Kombinationsutbildning för master-/magisterexamen och lärarexamen, inriktning samhällskunskap	33
Socionomprogrammet	29
Psykologprogrammet	24

500 nya utbytesstudenter

I slutet av augusti kom över 500 nya utbytesstudenter från cirka 40 länder till Stockholms universitet. Studenterna ska tillbringa en eller två terminer vid universitetet som en integrerad del av utbildningen vid sina ”hemuniversitet”. Veckan före terminsstart anordnade universitetet ”Orientation day” för utbytesstudenterna.

Förväntningarna är stora bland utbytesstudenterna. Många ser fram emot att uppleva en ny akademisk miljö, att förbättra sin engelska, lära sig svenska, uppleva naturen och att få nya kompisar.

– Stockholms universitet är mycket trevligt och Sverige är verkligen tvåspråkigt och mångkulturellt, säger Gonzalo Soto från Instituto Tecnológico Autónomo de México, som ska studera statsvetenskap och stannar till i juni nästa år. Jag ser fram emot att lära mig mycket om svensk politik och om hur EU fungerar. Sådana kurser kan jag inte läsa i Mexico.

Hiroshi Matsutaka från Tohoku University i Japan har redan blivit förtjust i Stockholm.

– Det finns så många träd här! På samma sätt som i Sendai där jag kommer ifrån, säger Hiroshi, som ska studera biokemi här i ett år. ■

TEXT: DANIEL HOLMBERG

Universitetet avvecklar samarbete om waldorflärarutbildning

Den 18 juni beslutade Lärarutbildningsnämnden vid Stockholms universitet att ställa in antagningen till waldorflärarutbildningen hösten 2008 och erbjuda de studenter som sökt utbildningen i första hand att göra ett nytt förstahandsval bland utbildningar vid Stockholms universitet.

Nämnden beslutade även att avveckla inriktningarna mot waldorfpedagogik inom lärarprogrammet i takt med att redan antagna studenter fullgjort sin utbildning. Dessutom beslutade nämnden att teckna ett avvecklingsavtal med Rudolf Steinerhögskolan, som reglerar villkoren för utbildningen under avvecklingsperioden. Avtalet innebär bland annat att de studenter som redan går utbildningen kommer att kunna slutföra sin utbildning.

Bakgrunden till avvecklingsbeslutet är att den Naturvetenskapliga fakulteten i våras på sedvanligt sätt prövade alla nya och reviderade kursplaner i sin grundutbildningsberedning. Enligt gängse praxis sändes sedan de kursplaner som inte godkänts av grundutbildningsberedningen vidare till fakultetsnämnden, som den 4 juni fattade beslut om att inte fastställa de kursplaner som ingår i waldorfinriktningen. Anledningen var framför allt att kurserna inte omfattar tillräckligt mycket ämnesteori och att den ämnesteori som ingår till stor del inte vilar på vetenskaplig grund. Prövningen i fakultetsnämnden visade att en anmärkningsvärd stor del av kurslitteraturen är Rudolf Steiner-baserad och att mycket av den vetenskapligt grundade litteratur, som ingår i utbildningen för andra blivande lärare, inte tas upp.

Eftersom godkända kursplaner inte fanns fattade Lärarutbildningsnämnden beslutet att avveckla samarbetet.

– Mot bakgrund av den debatt som följt vill vi påpeka att Stockholms universitet vare sig gjort någon prövning av eller uttalat sig om värdet i waldorpedagogiken eller waldorfskolorna, säger Lärarutbildningsnämndens ordförande Anders Gustavsson.

I de diskussioner som hela tiden förs med Rudolf Steinerhögkolan har universitetet rekommenderat att blivande waldorflärare fördjupar sin ämneskunskap genom att först ta lärarexamen och sedan bygga på den med en waldorfpedagogisk fördjupning. Så gör läkare med antroposofisk inriktning, och samma grundläggande krav på ämneskunskaper bör gälla lärare, enligt Anders Gustavsson. ■

TEXT: CECILIA PARKERT

Ansträngd bostadssituation

I början på terminen rapporterades från flera håll att bristen på studentbostäder var mer akut än vanligt. Bristen på bostäder har även märkts för det ökade antalet utländska studenter.

Vid terminens början tog Stockholms universitet emot 510 utbytesstudenter, vilket är en ökning sedan höstterminen 2007. Vid Studentavdelningen handläggs – vid sidan om bland annat karriär- och studievägledning samt EU-program – även utbytesstudenternas behov av bostad. Studentavdelningen har på olika sätt arbetat för att samtliga utbytesstudenter skulle kunna erbjudas plats innan terminsstart.

– Bostadssituationen för studenter i Stockholm är generellt ansträngd. När det gäller utbytesstudenterna, där vi har i uppdrag att bistå med bostad, började vi med 440 bostäder till de drygt 500 studenterna. Vi har därefter löst frågan för de kvarvarande i kön på olika sätt – bland annat genom tips om andrahandsuthyrning, lediga rum och liknande, säger Caroline Bergström, chef för Sektionen för internationellt student- och lärarutbyte.

För de internationella masterstudenterna är läget dock knepigare. Enligt Ulla Renqvist, avdelningsdirektör vid Studie- och karriärvägledningscenter, saknade en tredjedel av dessa ännu en godtagbar lösning på bostadsfrågan vid terminsstart.

– Många av dessa studenter löser situationen temporärt, till exempel genom att tillfälligt bo hos släktingar i orter som Västerås eller Örebro. Man frågar sig vad det blir för studentliv. Det handlar ju inte bara om att praktiskt kunna ta sig till och från undervisningen, utan också att kunna ta del av universitetets studentliv i övrigt, säger hon.

De internationella masterstudenterna vistas längre i landet än utbytesstudenterna. Majoriteten är här mellan ett och två år. Utbytesstudenterna stannar mellan tre månader och ett år.

Under våren bildades vid universitetet en projektgrupp med uppdrag att utreda frågan och föreslå åtgärder för att öka tillgången på bostäder under ledning av Per Unger, prefekt vid Institutionen för organisk kemi. Ett utökat regionalt samarbete i frågan är en möjlighet som kommer att ses över. ■

TEXT: MARIA ERLANDSSON

Prisade för pedagogiska insatser

Hedrande och inspirerande för det fortsatta arbetet. Så beskriver årets pedagogiska pristagare det pris de får ta emot vid installations- och promotionshögtiden.

Vid installations- och promotionshögtiden i Stadshuset delas pedagogiska priserna ut vid Stockholms universitet. En lärare vid vardera av de fyra fakulteterna samt en institution vid universitetet får pris. Pristagare i kategorin Årets lärare är Bo Nilsson vid Avdelningen för medicinsk strålningsfysik, Annika Norée, vid Juridiska institutionen, Monica Skrinjar vid Kriminologiska institutionen och Ulla Sundberg vid Institutionen för lingvistik. De belönas för goda insatser inom undervisningen genom ett pris på 50 000 kronor vardera och ett diplom.

I kategorin Årets institution går priset till Centrum för barnkulturforskning. Centret belönas med ett vandringspris för sitt engagerade arbete med att skapa en pedagogisk kreativ miljö med tydlig vetenskaplig profil.

De pristagare vi talat med är glada och hedrade över priset.

– Men att bli nominerad betydde nästan mer än att få själva priset, säger Monica Skrinjar. Det var en fantastisk känsla att läsa den motivering som Kriminologiska ämnesrådet (KRÄM) skrev. Den baserades delvis på kursutvärderingar och visade bland annat att jag har kunnat bidra till att studenterna har genomgått lärandeprocesser där de har tillägnat sig nya perspektiv som de inte hade innan de gick ”mina” kurser, att det arbete jag har lagt ner har gjort skillnad och för många betytt mycket mer än att bara klara av kurserna.

Priset är en bekräftelse på att jag är på rätt väg, fortsätter Monica Skrinjar.

– Jag kommer att fortsätta att arbeta utifrån en studentcentrerad pedagogik där lärandemålen utgör riktlinjerna. Det är studenterna som ska konstruera kunskap, inte jag som ska lära ut den. Min uppgift är att ge dem olika verktyg som möjliggör djupinlärning.

En extra kick

Priset har gett mig en extra kick och inspiration till att vidareutveckla undervisningen och till att vidmakthålla min ambition att förkovra mig som pedagog, säger Annika Norée.

– Det kommer förhoppningvis även att ge mig möjligheter att fortsätta skriva läroböcker.

Ulla Sundberg ser även hon priset som en sporre att prova andra undervisningsformer och metoder för studenterna i sitt lärande. Det innebär också möjlighet att på olika sätt studera pedagogiska metoder, teorier och förhållningssätt.

Vad kännetecknar god pedagogik?

– Det är ett förtroendeuppdrag att undervisa – både gentemot studenterna, ämnet, lärosätet och avnämare. Då måste man försöka upprätthålla hög kvalitet på undervisningen, vilket innebär att undervisningen bygger på vetenskaplig grund, att man återkommande resonerar kring vilka data man arbetar med och om hur man kan analysera och tolka dem, säger Ulla Sundberg. Ett personligt engagemang är en grundbult, enligt henne.

– Om man har det så föreställer jag mig att många studenter gärna överser med saker som är mindre bra. Inget är så tråkigt som en oengagerad lärare!

Monica Skrinjar sammanfattar god pedagogik med orden tydlighet, kommunikation, variation samt studenten i fokus. Sedan skadar det inte att som lärare brinna för sitt ämne, tillägger hon.

Premieras pedagogisk skicklighet i tillräcklig utsträckning?

– Ofta tycker jag att lärarinsatser generellt sett inte uppskattas efter förtjänst. Det är en verksamhet som tas för givet utan närmare reflektioner eller resonemang. Ett stort bekymmer är förstås att arbetsbördan för många lärare är alltför stor, säger Ulla Sundberg.

Mer om Pedagogiska priset på www.upc.su.se ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Monica Skrinjar

Bo Nilsson

Ulla Sundberg

Annika Norée

Regeringen vill införa avgifter för utländska studenter

Regeringen planerar att föreslå riksdagen ett system med avgifter för utomeuropeiska studenter (från länder utanför EES-området). Ett underlag för beslutet är den utredning den förra regeringen tillsatte, som föreslog ett avgiftssystem. 2,7 miljoner studenter läser enligt senast tillgängliga statistik (2004) utomlands och antalet växer snabbt. Avgifter för studier vid universitet och högskolor är numera vanligt i stora delar av världen.

– Svenska universitet och högskolor måste hålla en hög internationell klass. På den internationella studentmarknaden finns resurser vi går miste om. Om Sverige kunde tillgodogöra sig de medlen ökar våra möjligheter att stärka vår konkurrenskraft, säger högskole- och forskningsminister Lars Leijonborg.

I dag finns ungefär 8 000 studenter i den svenska högskolan från länder utanför EES-området. Regeringen ser det som värdefullt att studenter från andra länder läser i Sverige. Det är inte önskvärt att en effekt av avgiftsreformen blir en minskning av antalet utländska studenter. I enlighet med utredningens förslag bör införandet av avgifter kompletteras med ett stipendiesystem, som gör det möjligt också för studenter utan annan finansiering att studera i Sverige, enligt ett pressmeddelande från regeringen.

Att utbildning i Sverige ska vara kostnadsfri för svenskar är en väl etablerad princip, som ligger fast, fortsätter pressmeddelandet. Förslaget kommer att lämnas till riksdagen i höst i en proposition om internationalisering av den högre utbildningen. ■

Studenter till Kina på nytt utbytesprogram

I augusti åkte 14 studenter som ska läsa tredje terminen kinesiska vid Stockholms universitet till Kina för att studera i fyra månader. Detta inom ramen för ett nytt utbytesprogram med Jilin University i Changchun i nordöstra Kina. De 14 studenterna, som alla har läst klart två terminer kinesiska, kommer i Kina att studera fyra kurser som ungefärligen motsvarar universitetets språkkurser under tredje terminen av kinesiska. Det innebär textläsning, hörförståelse, skriftlig språkfärdighet och konversation. Betygen sätts av lärarna vid Jilin University och Stockholms universitet tar sedan över dem och sätter studiepoängen. Därutöver erbjuds vissa frivilliga kurser.

– Att vara i Changchun är mycket bra ur vår synvinkel, eftersom det lokala språket ligger mycket nära riksspråket. Antalet västerlänningar i Changchun är också litet. Det betyder att möjligheterna att behöva tala kinesiska ökar, vilket naturligtvis är bra för språkövningen, säger Marja Kaikkonen, föreståndare vid Avdelningen för kinesiska vid Institutionen för orientaliska språk.

Inom ramen för utbytesavtalet kommer även kinesiska studenter att under året studera vid Stockholms universitet. ■

TEXT: PER LARSSON

Bolognagruppen avvecklad

Rektor har beslutat att universitetets Bolognagrupp avvecklades den 30 juni. Bakom beslutet finns en begäran från Bolognagruppen om dess avveckling, eftersom Bolognareformen anses vara genomförd. I en skrivelse till rektor har man redogjort för de Bolognarelaterade frågor som man anser bör ges extra uppmärksamhet även fortsatt. Dessa bör dock enligt gruppens mening kunna hanteras i den ordinarie organisationen vid universitetet

För att konsolidera reformen och arbeta fram en god och likartad praxis samt uppdatera alla centrala dokument lämnar gruppen några förslag till rektor. Ett är att en översyn görs av universitetets regelbok för att samla och integrera alla föreskrifter som fattats med anledning av utbildningsreformen. Dessutom föreslås en manual med råd och riktlinjer för tillämpningen av lärandemål, betygskriterier och betygssättning. ■

INTERNATIONELL KONFERENS OM

ÅSKÅDARROLLEN

En tvärvetenskaplig forskningskonferens med fyra teman:

- Centrala begrepp och definitioner
- Normförskjutningsprocessen och dess betydelse för individens agerande
- Metodologiska frågeställningar kring studiet av åskådaren
- Pedagogiska och didaktiska frågeställningar

Deltagandet är kostnadsfritt. Anmälan senast 30 september till www.levandehistoria.se

Plats: Uppsala, Institutionen för lärarutbildning
Tid: 17–18 oktober, 2008

FORUM FÖR LEVANDE HISTORIA
UPPSALA UNIVERSITET
Stockholms universitet

Kirgiziskt landskap.

Morgongenomgång i en jurta inför fältarbetet.

Studenter på resande fot i Kirgizistan

Den 4 augusti steg elva förväntansfulla studenter från Stockholms universitet på flygplanet som skulle ta dem till Bishkek i Kirgizistan. Två intensiva och omtumlande veckor låg framför dem, under vilka de skulle resa runt och på plats utföra ett eget projektarbete.

Resan till Kirgizistan utgjorde en del av sommarkursen Miljöer, resurser och försörjning i Centralasien, 15 hp, som ges av Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi, i samarbete med Kulturgeografiska institutionen. Kursen behandlar natur och samhälle, ekonomi och politik i Centralasien, med tyngdpunkt på de självständiga staternas utveckling efter Sovjetunionens fall. Centralasien är ett område som historiskt spelat en mycket betydelsefull roll i handeln mellan öst och väst – exempelvis gick Sidenvägen genom området – och som centrum för bildning och kultur, men som under 1900-talet haft en mer perifer roll och varit tämligen okänt i väst. Idag ökar områdets betydelse inom världspolitiken genom sitt strategiska läge mellan Kina, Ryssland, Mellanöstern och Sydasien.

Kursen började redan i juni med ett inledande teoriavsnitt följt av egna litteraturstudier. I augusti var det så dags för kursens höjdpunkt, resan till Kirgizistan, som valts ut till resmål på kursen på grund av sitt varierade landskap och för att landsbygdsutvecklingen, ett viktigt tema på kursen, är speciellt intressant att studera just här då landet genomgått stora och snabba samhällsförändringar. För hundra år sedan var större delen av befolkningen nomader, men under sovjettiden omformades landskap och samhälle radikalt genom skapandet av storskaliga kollektivjordbruk. Idag präglas landsbygden istället av markägande självständiga familjejordbruk, vilket är unikt för regionen.

Tillsammans med de svenska studenterna reste tre lärare från Stockholms universitet. Camilla Eriksson från Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi fungerade som kursledare. Sex kirgiziska studenter anslöt på plats, varav två gick kursen som en del av sin egen utbildning, medan de övriga fyra fungerade som tolkar. De första tio dagarna innebar en rundresa i landet. Resan innehöll bland annat exkursion runt den stora sjön Ysyk-Köl, besök i städerna Bishkek och Osh och en natt på en höjd av 3 000 meter över havet, där övernattning skedde i en jurta, vilket är ett slags nomadtält, vid en sjö där halvnomader håller sina djur på sommarbete.

Spännande möten

Studenterna är, efter genomgången kurs, väldigt positiva. De tycker att kursen var betydligt mer spännande – men också tuffare – än vad de hade trott att den skulle vara. Det var varmt och jobbigt att vara ute på vägarna så mycket, men de har fått möjligheten att uppleva ett helt annat naturlandskap än de varit vana vid, och tillfälle att möta en främmande kultur.

– Det är mycket man inte kan lära sig i en skolbänk, säger Viktor Liedner. Att konfrontera verkligheten och tvingas hantera den är liksom en helt annan sak.

– Mest spännande var det att se den stora variationen i natur och kultur i landet under resan, säger Eleonora Horn.

Det egna projektet, som skulle vara en tematisk analys av någon aspekt som rör landsbygdsutveckling, innebar intervjuer med lokalbefolkningen. Projektarbetet genomfördes under tre hektiska dagar i byn Seyitkazy i södra Kirgizistan. Studenterna tyckte att detta inslag på kursen var stressigt, men också lärorikt och spännande – och inte bara för dem. De intervjuade och även tolkarna var minst lika nyfikna de och frågade ut de svenska studenterna om allt från deras familjesituation till hur det är i Sverige.

Under vistelsen i Seyitkazy bodde studenterna hos lokala familjer på landsbygden och på så sätt fick de uppleva kirgiziskt familjeliv – som bland annat innebar deltagande i vattenhämtning, mjölkning och brödbak. ■

TEXT: FELICIA MARKUS
FOTO: PETER KINLUND OCH PETER SCHLYTER

Uppmärksammade polarexpeditioner

Under sommaren har flera vetenskapliga expeditioner varit till polartrakterna. Genom bloggar på universitetets webbplats har det gått att följa några av de medverkande forskarna på expeditionerna.

Vetenskapliga expeditioner har stor betydelse för att driva forskningen framåt inom områden som klimat- och miljöforskning. Först ut i sommar var Arktiska Sverige, där både svenska och internationella forskargrupper har bedrivit fältverksamhet i den svenska fjällkedjan. Från Stockholms universitet medverkar tre forskargrupper med arkeologer, geologer respektive zoologer. De har bland annat studerat gamla boplatser, glaciärer, rovfåglar och fjällrävar – med ett gemensamt fokus på effekter av klimatförändringar.

Arctic Summer Cloud-Ocean Study (ASCOS) gav sig iväg med isbrytaren Oden i början av augusti. Expeditionen är ett mångvetenskapligt, internationellt atmosfärsexperiment ombord på ett isflak nära Nordpolen. Syftet är att öka kunskapen om molnen och dess roll i de arktiska klimatsystemen.

Två veckor senare lämnade expeditionen International Siberian Shelf Study (ISSS-08) norska Kirkenes för att studera kolflöden och möjlig omvandling till växthusgaser i de rysk-arktiska kusthaven. Den här expeditionen följer i Nordenskiölds spår längs den nordsibiriska kusten och där ingår förutom svenska forskare även forskargrupper från Ryssland och USA ombord på den ryska isbrytaren Yacob Smirnitskyi. Samtliga expeditioner är en del av det Internationella Polaråret 2007-2008.

Inom ramen för det EU-finansierade projektet CARBO-North, som koordineras av Stockholms universitet, har även forskare varit till arktiska Ryssland väster om Uralbergen för att studera hur snabbt trädgränsen rör sig när klimatet förändras och vad som händer när permafrosten försvinner.

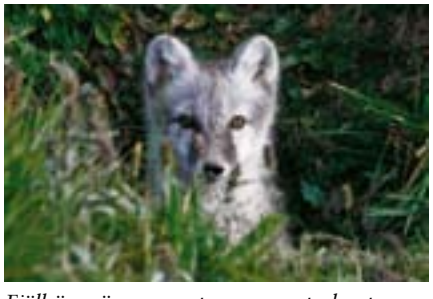

Fjällrävar är en av arterna som studerats inom Arktiska Sverige.

På webben och bloggarna går det att följa vad som sker under en expedition och vad förhållandena i fält ställer för krav på forskarna. Dessutom ska det gå att följa vad resultaten blir av expeditionerna.

Först genom Nordostpassagen

Örjan Gustavsson, forskningsledare för den svenska delen av ISSS-08, rapporterade i slutet av augusti att expeditionen blev den första att komma igenom Nordostpassagen som ligger öppen. Ur bloggen den 30 augusti:

Jag begrundade precis Vegaexpeditionens karta och ser till min förvåning att den 30 augusti 1878 befann sig Nordenskiöld och hans grupp på exakt samma plats i Dmitri Laptevsundet som vi nu ligger ankrade vid. På dagen 130 år sedan. Min ryske kollega och expeditionschef Igor Semiletov har just talat med ITAR-TASS för andra gången under expeditionen och rapporterat om händelserna i Laptevhavet med framgångsrik provtagning och upptäckt av nya områden där "permafrost-locket" i havsbotten har börjat läcka igenom växthusgasen metan från underliggande depåer.

Inom ramen för ISSS-08 har bland annat borrprover tagits från havsbotten.

Närkontakt med isbjörnar

Meteorologerna Michael Tjernström och Caroline Leck har tillsammans med doktoranden Joseph Sedlar regelbundet rapporterat från isbrytaren Oden. Nu har fältlägret på isen packats ihop och när detta skrivs har Oden lättat ankar och påbörjat sin hemresa. Michael Tjernström skriver den 1 september:

Luften runt oss kommer nu från andra sidan Arktis och har varit över packisen mycket lång tid. Den är extremt ren; nästan inga partiklar alls (i går kväll c:a 10-15 per kubikcentimeter; i centrala Stockholm i rusningstrafik kan det vara 10 000-100 000!). Eftersom dimdroppar bildas på små partiklar blir det svårt för dimman att bildas i så ren luft. Ett tecken på det är att när man går blir det ingen "andedräkt" fastän det är kallare än minus tio grader. En av våra forskare gjorde ett experiment igår; han kokade tevatten och tog ut koppen och ställde på relingen. Det rök nästan inte alls om det heta vattnet. Men då han tände en cigarettändare över koppen (tillförde partiklar) började det plötsligt ånga för fullt!

Och precis som jag skriver detta får vi isbjörnslarm. Kanske 500 meter akter om Oden dyker två objudna gäster upp; en hona och en unge. Det är tredje gången vi får celebert men oönskat besök. ■

TEXT: LINDA CARLSSON
FOTO: TOMAS MEIJER OCH JOHAN GELTING

▶ *http://www.su.se/forskningsexpeditioner*

Arktiska Sverige
▶ *http://arktiskasverige.wordpress.com*

ASCOS (Isbrytaren Oden)
▶ *http://ascos.wordpress.com/*

ISSS-08 (International Siberian Shelf Study).
▶ *http://issso8.wordpress.com*

Två Linnéstöd till Stockholms universitet

Av totalt 20 nya Linnéstöd går 2 till Stockholms universitet. Det är till forskning om socialpolitik, välfärd och familjedynamik i Europa samt om universum.

Lunds universitet får flest Linnéstöd, sex stycken. Tre av Linnéstöden går till Karolinska institutet och Uppsala universitet. Stockholms universitet och Linköpings universitet får två stöd var. Chalmers, Kungliga Tekniska högskolan, Göteborgs universitet och Umeå universitet får ett vardera.

De miljöer vid Stockholms universitet som får Linnéstöd är ”Socialpolitik, välfärd och familjedynamik i Europa/Linnaeus Centre on Social Policy and Family Dynamics in Europe” under ledning av professor Elizabeth Thomson vid Sociologiska institutionen (69,9 miljoner under tio års tid) och ”The CosmoParticle Collaboration, CPC” under ledning av professor Lars Bergström vid Fysikum (70 miljoner under tio års tid).

Inom Linnécentret ”Socialpolitik, välfärd och famije dynamik i Europa Linnaeus Centre on Social Policy and Family Dynamics in Europe”ska expertis inom socialpolitik och demografi från Sociologiska institutionens demografiska avdelning, Institutet för social forskning och Kulturgeografiska institutionen föras samman. Verksamheten ska även utvidga existerande samarbeten med internationella forskare inom området. Professor Elizabeth Thomson (bilden) vid Sociologiska institutionens demografiska avdelning leder forskningen.

Forskarna ska studera och generera ny kunskap om samband mellan social- och familjepolitik och familjdemografiskt beteende i dagens Europa. Hur påverkar till exempel socialpolitiska instrument som utbildning och etablering på arbetsmarknaden barnfödandet?

I sin motivering till beslutet lyfter Vetenskapsrådet fram att Linnécentret blir unikt därför att det för samman expertis inom demografisk forskning och välfärdsforskning. Forskarna kan därför studera sambandet mellan familje-/socialpolitik och familjedemografiskt beteende på ett bättre sätt än vad som hittills kunnat göras runtom i Europa och världen.

Mörk materia och mörk energi

Det andra Linnéstödet som går till Stockholms universitet är ”The CosmoParticle Collaboration, CPC” under ledning av professor Lars Bergström (bilden) vid Fysikum. Vanliga atomer utgör enbart cirka 4 procent av universums energi, resten utgörs av mörk materia och mörk energi. Inom ramen för CPC ska astropartikelfysiker, partikelfysiker och astronomer forska kring mörk energi och mörk materia. Att avslöja hur kosmos är uppbyggt kommer också att hjälpa till att klargöra hur den vanliga materian fungerar.

Forskarna som inom CPC deltar sedan tidigare i flera stora internationella forskningssamarbeten som IceCube och Atlasprojektet samt satelliterna PAMELA och Fermi (tidigare GLAST). Forskningen inom centret är sedan tidigare till stor del finansierad genom Vetenskapsrådets stöd till starka forskningsmiljöer.

När de första Linnéstöden delades ut 2006 gick två till universitetet. Det var till Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier (SULCIS) samt till nuvarande Bert Bolincentret för klimatforskning (BBCC). Detta innebär en samlad beviljningsgrad för de två ansökningstillfällena för ansökningar från Stockholms universitet på 29 procent. Högst beviljningsgrad har Lunds universitet med 38 procent. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Regeringen presenterar forskningssatsning

De fyra borgerliga partiledarna har presenterat huvuddragen i regeringens kommande forskningssatsning i höstens budgetproposition. Regeringen kommer att föreslå satsningar på forskning och innovation som innebär att det statliga stödet från och med 2009 successivt ökar för att 2012 nå en permanent förstärkning om fem miljarder kronor. Genom att den största förstärkningen sker redan första året blir det totala resurstillskottet för fyraårsperioden närmare 15 miljarder kronor. Detta är, enligt regeringen, det enskilt största resurstillskottet någonsin till svensk forskning.

De beloppsmässigt största ökningarna går till forskningsområdena medicin, teknik och klimat. Den största resursökningen går som direkta anslag till universitet och högskolor, men även forskningsråden och Vinnova får anslagshöjningar.

JMK värd för välbesökt världskongress

I julivärmen samlades 1000 forskare, opinionsbildare och experter inom global utveckling från 88 länder i Aula Magna för att delta i världskongressen ”Media and Global Divides”.

Kongressen var ett samarbete mellan de nordiska ländernas medieforskare och International Association for Media and Communication Research (IAMCR) med Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMK) som värd.

– Det var en mycket lyckad kongress med ett oväntat stort antal deltagare och ett väl genomfört program. Vi är fantastiskt glada och stolta över att det gått så väl, säger Ester Pollack vid JMK och ordförande i kongressens organisationskommitté och vetenskapliga råd.

Under kongressen diskuterades och presenterades forskning om mediernas roll och betydelse för såväl den globala som den lokala utvecklingen. Bland de medverkande forskarna på kongressen fanns professorerna Yuezhi Zhao, Simon Fraser University; Lilie Chouliaraki, London School of Economics and Political Science; och Yudhishthir Raj Isar, The American University of Paris.

Medierna själva var också intresserade av kongressen. Drygt 30 journalister från åtta länder besökte någon eller några av de många programpunkterna. Kongressen och dess forskare uppmärksammades av bland andra Rapport, Dagens Nyheter, SR P1, Aftonbladet och Medievärlden. Bland annat rapporterades det från en paneldebatt om nyhetsmedias och journalistikens roller i bevakningen av och debatten kring de Olympiska spelen i Peking.

Ester Pollack berättar att planeringen av kongressen har inneburit ett omfattande arbete med ansökningar om olika typer av stöd, förberedelser för programmet, planering av de sociala aktiviteterna och allt annat som hör en stor kongress till. Vilka lärdomar har man då dragit?

– Lärdomarna är många och på olika plan. Vi har lärt oss att inte underskatta arbetet, något vi definitivt gjorde inledningsvis. I ledningsgruppen är det viktigt med stor kompetens när det gäller logistik, budgetkontroll och inte minst information och kommunikation. Vi upprättade exempelvis en egen webbsida för kongressen som det sista halvåret regelmässigt gav nyheter om planering och arbetets framskridande. Den har sannolikt bidragit till kongressens framgång. Vi har också lärt oss att det är möjligt att få ett stort stöd från forskningsråd och andra organisationer till en vetenskaplig konferens såvida man förstår att lägga fram sin sak och väcka intresse, säger Ester Pollack.

Envishet nödvändig

Man ställdes också ibland inför till synes olösliga problem under planeringen.

– En del har handlat om universitetets egen emellanåt krångliga organisation och byråkrati när det gäller till exempel det krångliga och ineffektiva ekonomisystemet med en rad olika nivåer att förhålla sig till, annat om IAMCR:s brister. Det har krävts envishet och förmåga att konstruktivt bearbeta motgångar för att vända dem till framgångar. Men arbetet har också varit roligt, exempelvis kontakten med alla forskare runt om i världen. Och det hjälper att i med- och motgång hålla fast vid visionen om målet, säger Ester Pollack.

Ester Pollack i talarstolen.

När det gäller kongressens utförande betonar Ester Pollack hur viktiga gemensamma sociala arrangemang under kongressen är för nätverksbyggande. Deltagarna kunde bland annat åka skärgårdsbåt, äta middag på Stadshuset och mingla på campus.

– Arrangemangen bidrog till att många unga forskare från runt om i världen kände sig mer integrerade i kongressen än om de på kvällstid fått vara på egen hand. ■

TEXT: MARIA SANDQVIST
FOTO: FREDRIK MÅRTENSON

▸ *www.mediaandglobaldivides.se*

Stockholm i topp bland kunskapsregioner

Stockholm är världens sjätte mest konkurrenskraftiga kunskapsregion enligt World Knowledge Competitiveness Index 2008 och den enda europeiska regionen bland de tio främsta. Stockholms placering förklaras i rapporten av en rad gynnsamma faktorer, som ökade satsningar inom forskning, utveckling och utbildning samt att en rad viktiga sektorer, såsom bioteknik, har blivit allt starkare.

Studien är en jämförelse mellan 145 regioner i 19 länder. Rankingen har baserats på ett stort antal variabler, såsom utbildningsnivå, antal anställda i kunskapssektorer, antal registrerade patent, tillgång till bredband och produktivitet. I topp på rankingen återfinns amerikanska San José, där bland Silicon Valley ligger.

Hedersdoktorer belönas för värdefulla insatser

Hedersdoktorer är främst ett sätt att uppmärksamma framstående forskare och lärare. Men även andra personer som har stor betydelse för verksamheten kan utses.

Vid universitetets installations- och promotionshögtid i Stadshuset promoveras bland andra årets hedersdoktorer. Att utse hedersdoktorer är ett sätt att uppmärksamma forskare och lärare som gör och förväntas göra värdefulla insatser för verksamheten inom såväl undervisning som forskning, berättar Stefan Nordlund som är dekanus vid Naturvetenskapliga fakulteten.

I nomineringsprocessen tas hänsyn till vilka insatser dessa personer har gjort, gör och förväntas komma att göra för verksamheten vid universitetet. Både meriter och insatser värderas. Från universitetets sida kan man tänka sig att de som blir hedersdoktorer i ökad utsträckning ställer upp och gör utvärderingar, är opponenter med mera, berättar Stefan Nordlund.

– Men det kan också vara så att vi utser personer som gör insatser av betydelse för naturvetenskapen i samhället, fortsätter han.

En av fakultetens hedersdoktorer i år, vetenskapsredaktör Karin Bojs på Dagens Nyheter, har utsetts just för sina kunskapsförmedlande insatser. Stefan Nordlund tror däremot inte det kommer att innebära något specifikt för Stockholms universitet att hon blir hedersdoktor här.

– Men jag hoppas hon kommer fortsätta bedriva god vetenskapsjournalistik och öka dess omfattning i Dagens Nyheter.

Karin Bojs säger sig vara hedrad av att utses till hedersdoktor och har fått massor av gratulationer från kolleger, vänner, släktingar, grannar, läsare och även perifera bekanta.

Jag är väldigt glad och hedrad över utmärkelsen – och det är även mina bekanta, säger Benny Andersson.

– Stockholms universitet har åstadkommit mycket intressant forskning, som DN:s vetenskapsredaktion har gjort nyheter av. Detta journalistiska perspektiv är den primära grunden för min relation till universitetet. Men faktum är att jag också har varit student vid några mindre kurser. Jag har bland annat läst geologi för Alasdair Skelton och Otto Hermelin och astronomi för Gösta Gahm, säger Karin Bojs.

Från Abba till hedersdoktor

Musikern och kompositören Benny Andersson är ett annat välkänt namn bland årets hedersdoktorer, och det vid Humanistiska fakulteten. Han berättar hur förvånad han blev av beskedet om att han blir hedersdoktor. Nästa reaktion var ”varför?” Och det säger han sig inte riktigt ha förstått än när Universitetsnytt talar med honom i slutet av augusti.

Högtiden i Stadshuset ska han gå på men vet inte mycket om vad som ska ske där.

– Förväntas jag prestera något? Kanske ska jag ta med dragspelet, säger han skämtsamt.

Nu är det inte första gången han föräras en hederstitel. År 2002 fick han titeln Professors namn av regeringen. Benny Andersson gläds extra mycket åt titlarna då han inte själv studerat mer än till realexamen.

Holger Larsen, professor i musikvetenskap, nominerade Benny Andersson.

Varför?

– För hans förening av geniala kompositioner inom popmusik och musikal som gjort honom till frontfigur inom den stora svenska musikexporten och bevarande, vårdande och nyskapande inom svensk folkmusik. Han lyckas fånga den svenska musikaliska själen.

Holger Larsen var även den som nominerade Povel Ramel, som blev hedersdoktor 1998. Och även då handlade det om att lyfta fram konstnärliga insatser inom populärmusiken. Den nu bortgångne Povel Ramel gästade institutionen med seminarier.

– Jag hade dessutom privilegiet att i en öppen föreläsning om ”Stockholm som motiv i visan” ha honom som gäst och klingande illustratör, berättar Holger Larsen.

Institutionen har en doktorand som är långt kommen med sin avhandling om Povel Ramels musik. Benny Anderssons ledmotivsteknik har analyserats i en magisteruppsats, säger Holger Larsen och hoppas också att hans musik blir föremål för en avhandling.

– Mycket har nog skrivits inom olika fakulteter i världen om fenomenet ABBA, men själva musiken ska uppmärksammas. Jag hoppas att doktorsutnämning kan bidra till detta och att relationen mellan musikvetenskap i Stockholm blir lika god till Benny Andersson som den varit med Povel Ramel.

Bland årets nio hedersdoktorer återfinns ytterligare ett namn som främst är känt utanför den akademiska världen. Det är finansmannen Peter Wallenberg som blir hedersdoktor vid Juridiska fakulteten, där han även har en jur.kand. Motiveringen är det stora personliga engagemang och intresse han visat för såväl universitetets som rättsvetenskapens utveckling. Genom Wallenbergstiftelserna har stora belopp kanaliserats till inrättandet av Institutet för rättsvetenskaplig forskning samt tillkomsten av Aula Magna och andra byggnader. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: MARTIN SKOOG

▸ ***www.konferensservice.su.se under ”Akademiska högtider”***

INSTALLATIONS- OCH PROMOTIONSHÖGTIDEN I STADSHUSET

Stockholms universitet arrangerar traditionsenligt doktorspromotion och professorsinstallation sista fredagen i september varje år (i år den 26 september). Ceremonin äger rum i Blå Hallen i Stockholms stadshus med efterföljande bankett i Gyllene Salen och dans i Blå Hallen. De som bjuds in till högtiden är nyblivna doktorer och professorer, årets hedersdoktorer, jubeldoktorer (som blev doktorer för 50 år sedan) och pedagogiska pristagare. Dessutom bjuder rektor in särskilda gäster.

Har du lust att komma hit?

Forskardagarna den 7 och 8 oktober 2008

Två dagar. För tionde året. Sextio forskare.
Korta föredrag. Hundratals frågor och massor
av spännande diskussioner.

Fri entré och öppet för alla!
Stockholms universitet, Aula Magna

www.su.se/forskardagarna

Riv ur och spara!

Välkommen

Stockholms universitet

Aktuell forskning för alla!

Nu har universitetet arrangerat Forskardagarna med föreläsningar för allmänheten i tio år. Det är viktigt att vi når ut i samhället med information om vad vi gör och vad forskningen leder till, inte bara till expertis som nyttjar våra resultat utan till allmänheten i stort. Vår forskningsverksamhet är också ett viktigt inslag i utbildningen. Det är bara genom en nära kontakt med pågående forskning som det går att hålla verkligt hög kvalitet i universitetsutbildningen. Här utvecklas ständigt ny kunskap. Forskardagarna är också ett utmärkt tillfälle för anställda att hålla sig informerade om universitetets forskningsverksamhet, och helt enkelt att lära sig mer om viktiga och aktuella frågor.

Välkommen!

Kåre Bremer, rektor

Tisdag 7/10

	VÄNSTER HÖRSAL	HÖGER HÖRSAL	BERGSMANNEN	ROTUNDAN	NORDENSKIÖLDSALEN
09.00–09.05	**Invigning (Höger hörsal)** Prorektor Lena Gerholm hälsar alla välkomna.				
09.05–09.50	**Fråga Forskare (Höger hörsal)** Forskare inom botanik (Sophia Ekengren), meteorologi (Annica Ekman), molekylärbiologi och funktionsgenomik (Ylva Engström), fysik (Thors Hans Hansson), religionshistoria (Christer Hedin), historia (Arne Jarrick), arkeologi (Sven Isaksson), lingvistik (Mikael Parkvall), medie- och kommunikationsvetenskap (Ester Pollack) besvarar och diskuterar frågor under ledning av moderator Stefan Nordlund.				
10.00–10.45	**Schemalagd föreläsning** (Statistik, Stockholms universitet)	**En främmande fisk i södra Östersjön** Systemekologi *Gustaf Almqvist*	**Här finns rum för adelsmän och kungar** Konstvetenskap *Karin Wahlberg Liljeström*	**Så håller du takten i den svenska språkvalsen** Fonetik *Bosse Thorén*	**Föreningsidrott – får alla som vill vara med?** Pedagogik *Bengt Larsson*
11.00–11.45	**Schemalagd föreläsning** (Statistik, Stockholms universitet)	**Universums mörka hemlighet** Teoretisk fysik *Michael Gustafsson*	**Svensk folkbildning i estnisk tappning** Statsvetenskap *Pelle Åberg*	**Utdöende populationer** Matematisk statistik *Andreas Nordvall Lagerås*	**Brusljud förbättrar minnet hos ADHD-barn** Lingvistik *Göran Söderlund*
12.00–12.45	**Så talar unga om kön och sexualitet på nätet** Pedagogik *Cecilia Löfberg*	**Shopping, stadsomvandling och platsers betydelse** Kulturgeografi *Lukas Smas*	**Inflationsmålet kan minska arbetslösheten** Nationalekonomi *Anna Larsson*	**Experimentell arkeologi i dubbelyxans tjänst** Antikens kultur och samhällsliv *Maria Lowe Fri*	**Regeringen och myndigheterna i dragkamp** Statsvetenskap *Ingemar Mundebo*
13.00–13.45	**Anställningsbarhet – en vinnande väg i ett flexibelt arbetsliv** Psykologi *Erik Berntson*	**Återvinning på järnåldersvis** Arkeologi *Ing-Marie Back Danielsson*	**Mitt barn har en funktionsnedsättning** Specialpedagogik *Elisabeth Lundström*	**Ordföljd i ungdomsspråk** Tvåspråkighetsforskning *Natalia Ganuza*	**Utgör invandring ett hot mot välfärdsstaten?** Nationalekonomi *Christer Gerdes*
14.00–14.45	**Om gränser mellan arbete och privatliv** Psykologi *Camilla Kylin*	**Riktade FN-sanktioner och rule of law i folkrätten** Folkrätt *Fredrik Stenhammar*	**Socialbidragstagare med alkoholproblem** Socialt arbete *Lisa Skogens*	**Ordning och reda i kvantvätskor** Teoretisk fysik *Emil Johansson-Bergholtz*	**Små barn lär sig språk genom att kombinera sinnesintryck** Fonetik *Eeva Klintfors*
15.00–15.45	**Attityder mot invandrare påverkar integration** Ekonomi *Gisela Waisman* Obs! Föredraget hålls på engelska.	**Genuskonstruktioner i ungdomars samtal** Nordiska språk *Linda Kahlin*	**Arbetsvillkor i den sociala barnavården** Socialt arbete *Pia Tham*	**Sexism, rasism och ojämlikhet i hemtjänsten** Socialantropologi *Renita Sörensdotter*	**Den tredje vägens modernitet** Historia *Johan Eellend*

	AULA MAGNA/ VÄNSTER HÖRSAL OCH GALLERIET	
16.00–18.00	**Forskardagarna firar tio år!** Med anledning av vårt tioårsjubileum vill vi särskilt uppmärksamma vikten av kontinuerlig dialog mellan forskare och allmänhet – särskilt ungdomar. Hur ser forskare på dialogen med allmänheten och tvärtom? **Program:** • Panelsamtal om behovet av dialog mellan forskare och allmänhet kl 16.00–17.00 • Mingel i Galleriet/Aula Magna kl 17.00–18.00 • Tisdagsföreläsning kl 18.00–19.30. För detaljer se nedan.	
18.00–19.30	**Tisdagsföreläsning (Vänster hörsal)** **Sven får lättare jobb än Mohammed men hur går det för Fatima? Om etnisk diskriminering på den svenska arbetsmarknaden.** Lena Nekby, forskare Social, ekonomisk och hälsomässig ojämlikhet	**Välkommen till höstens tisdagsföreläsningar!** Världsledande och verklighetsnära – möt ledande forskning vid Stockholms universitet. Kom och lyssna på forskare och ställ frågor om allt från diskriminering på arbetsmarknaden och svenska idrottshjältar till språkinlärning och den amerikanska valkampanjen. www.su.se/oppnaforelasningar

MELLAN FÖREDRAGEN

Forskarcafé

Efter varje föredrag kan du ställa frågor eller fortsätta diskussionen med forskarna i Forskarcaféet.

Alla forskare finns på plats i ytterligare en halvtimma efter avslutat föredrag.

Onsdag 8/10

	VÄNSTER HÖRSAL	HÖGER HÖRSAL	BERGSMANNEN	ROTUNDAN	NORDENSKIÖLDSALEN
09.00–09.45	**Fångar i ett nätverk?** Kriminologi *Lena Roxell*	**Experimentell arkeologi i dubbelyxans tjänst** Antikens kultur och samhällsliv *Maria Lowe Fri*	**Nationell särart försvinner i undertextningen** Översättningsvetenskap *Jan Pedersen*	**Miljögifter skadar den biologiska mångfalden** Marin ekotoxikologi *Johanna Gardeström*	**Flyt på ett främmande språk** Engelska *Margareta Lewis*
10.00–10.45	**Universums mörka hemlighet** Teoretisk fysik *Michael Gustafsson*	**Familj i kåkstad – om föräldraskap i urbana slumområden** Socialt arbete *Johan Kejerfors*	**Individ, medborgare – aktivist?** Pedagogik *Laila Niklasson*	**Fjärilar, gallmyggor och artbildning hos växter** Evolutionär botanik *Leena Arvanitis*	**Små barn lär sig språk genom att kombinera sinnesintryck** Fonetik *Eeva Klintfors*
11.00–11.45	**Anställningsbarhet – en vinnande väg i ett flexibelt arbetsliv** Psykologi *Erik Berntson*	**Privacy eller rätten att få vara i fred: Privaträttsliga aspekter** Juridik *Mårten Schultz*	**Regeringen och myndigheterna i dragkamp** Statsvetenskap *Ingemar Mundebo*	**Staten och företagen lär av varandra** Företagsekonomi *Rein Jüriado*	**Så blir strålbehandlingen mer effektiv** Medicinsk strålningsfysik *Magdalena Adamus-Górka* OBS! Föredraget hålls på engelska.
12.00–12.45	**Stadsparken – en ekologisk oas i storstaden** Naturresurshushållning *Erik Andersson*	**Gotlands första mynt – handelsfred och korstågsromantik** Arkeologi *Nanouschka Myrberg*	**Pedagogens roll i arbetet med barn med autism** Specialpedagogik *Fia Andersson*	**Musik och politik i skuggan av nazismen** Etnologi *Petra Garberding*	**Skrivandet – en ingenjörsmässig lösning?** Språksociologi/ Kommunikationsetnografi *Stina Hållsten*
13.00–13.45	**Du är vad du äter – eller?** Pedagogik *Marie-Louise Stjerna*	**Ihåliga material – varför då?** Strukturkemi *Kristina Lund*	**Inlandsisar, inte bara is** Naturgeografi och kvartärgeologi *Hernán De Angelis*	**Företags samhällsansvar – ny norm?** Internationella relationer/ Ekonomisk historia *Lisbeth Segerlund*	**Hur skyddas urbana ekosystem – och för vem?** Naturresurshållning *Henrik Ernstson*
14.00–14.45	**Regalskeppet Vasa – en historia med sur eftersmak** Strukturkemi *Yvonne Fors*	**Nya bud för Amnesty International** Företagsekonomi *Klara Tomson*	**Svensk drottning inspirerade Italiens poeter** Litteraturvetenskap *Stefano Fogelberg Rota*	**Gud, vetenskapen och det hållbara samhället** Pedagogik *Magnus Hultén*	**Ordning och reda i kvantvätskor** Teoretisk fysik *Emil Johansson-Bergholtz*
15.00–15.45	**Panelsamtal om Vasas framtid** Under ledning av Fil. Dr. Yvonne Fors, Strukturkemi, Stockholms universitet	**Jubileumsföreläsning Vittnens minnen: Hur kan de bedömas?** Psykologi *Torun Lindholm*	**Patientföreningar – en makt i det tysta** Företagsekonomi *Sophie Söderholm-Werkö*	**”En äkta svensk”** Journalistik *Merja Ellefson*	**Den ryska kvinnan – vacker och moderlig?** Historia *Yulia Gradskova*

För mer information om programmet, gå in på www.su.se/forskardagarna.

Regalskeppet Vasa – en historia med sur eftersmak

För sju år sedan upptäckte forskarna att regalskeppet Vasa innehöll svavelsyra. Träskrovet visade sig på sina ställen vara mycket surt och på sikt riskerar nationalklenodens känsliga yta att förstöras. Genom att analysera en bit trä från Vasa kunde Yvonne Fors, doktor i strukturkemi, konstatera att skeppet dessutom innehöll svavelföreningar som i kontakt med syre och fukt kan bilda ännu mer svavelsyra. Försurningen är alltså en process som fortfarande pågår. Men varifrån kommer svavlet?

I ett experiment kom Yvonne Fors fram till att bovarna i dramat är två bakterier. Dessa bakterier klarar sig utmärkt i det syrefattiga vatten där vraket låg i 333 år. Där livnär sig den ena på sulfat, som förekommer naturligt i havsmiljö, och producerar svavelväte som biprodukt. Den andra bakterien knaprar i sig av själva båten och drar samtidigt med sig de svavelvätebildande bakterierna. När svavelvätet kommer i kontakt med trä och järn bildas svavelföreningarna i skrovet.

Lyssna på Yvonnes föredrag kl. 14.00 samt paneldebatt kl. 15.00 den 8 oktober.

Forskardagarna firar tio år

I år är det tio år sedan Forskardagarna startade. Torun Lindholm, docent i psykologi, var med vid starten 1999. Då hade evenemanget 500 besökare. I år har redan över 2 000 gymnasieelever anmält sig.

Det är viktigt att vi konkretiserar vår forskning och avmystifierar allmänhetens bild av oss forskare, säger Torun Lindholm som kommer att hålla en jubileumsföreläsning om vittnens minnen.

När Torun Lindholm deltog första gången i Forskardagarna var hon en av 45 medverkande forskare. Hon hade nyligen kommit ut med sin avhandling som visade att vittnets grupptillhörighet i samverkan med förövarens grupptillhörighet påverkar vad vittnet minns av brottet: Svenska vittnen uppfattade överlag förövare med sydländskt utseende som våldsammare än förövare med svenskt utseende medan invandrare tenderade att ha den rakt motsatta minnesbilden.

Forskardagarna har växt. I år är Torun en av 60 forskare som talar. Vid jubileumsföreläsningen kommer hon att berätta om sin fortsatta forskning inom vittnespsykologi. De senaste åren har hon studerat hur tillförlitligheten hos vittnen bedöms beroende på deras etnicitet. Resultaten ger vid handen att utländska vittnen ibland bedöms som mindre tillförlitliga än svenska.

Torun Lindholm tar den tredje uppgiften på allvar.

– Det är rimligt att skattebetalare får veta vad som händer med deras pengar. Dessutom är det roligt att förmedla den underbara känslan av att göra en upptäckt.

Torun Lindholm utanför Aula Magna där hon höll sin första föreläsning på Forskardagarna, för tio år sedan.

Plikt att ställa upp

Hon tycker att det är en plikt att ställa upp för media om man har något att bidra med. Men det tar tid och kan vara lite ångestfyllt.

– Särskilt om det är direktsändning. En del kollegor anser inte att det är seriöst att vara med i media och själv kan jag uppleva det som lite pinsamt, att jag gör mig märkvärdig.

Jantelagen är vanligare bland kvinnliga forskare enligt Torun Lindholm och därför ser hon det som viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv att medverka i mediala sammanhang hur ångestfyllt det än må vara.

Tisdagen den 7 oktober klockan 16.00-17.00 hålls ett panelsamtal om dialogen mellan forskare och allmänhet. I panelen sitter bland andra Cissi Billgren Askwall från Vetenskap & Allmänhet, en organisation som syftar till att skapa fler möten mellan forskare och allmänhet, särskilt barn och ungdomar.

Vetenskap & Allmänhet gör återkommande opinionsundersökningar om människors inställning till vetenskapen. Den senaste från 2007 visar på en minskad respekt för forskning, ett resultat som inte nödvändigtvis behöver vara negativt enligt Cissi Billgren Askwall.

– Kanske har förtroendet varit ohälsosamt högt. Genom att allt fler är högskoleutbildade och genom att det skrivs mer om forskning i media blir den tillgänglig för fler. Det ger en mer nyanserad bild av forskningen.

Samtidigt finns det en misstänksamhet mot forskning parat med en föreställning om att bara genier kan bli forskare som, föga förvånande, är vanligare bland lågutbildade.

– Vi måste börja tidigt med att påverka attityden hos barn. På vissa skolor är det töntigt att vara duktig och barn med högutbildade föräldrar får ett försprång. Så ska det inte behöva vara. Lärarna har en nyckelroll här och därför måste vi satsa mer på lararutbildningen, säger Cissi Billgren Askwall som en kommentar till resultaten. ■

TEXT: STAFFAN WESTERLUND
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

FRÅGOR OCH SVAR
Frågor och svar (FAQ) finns på flera ställen och ger svar på de vanligaste frågorna.

BÄTTRE KARTOR
Nya detaljerade kartor över campusområden med bland annat en interaktiv karta i Google maps.

LIVET PÅ OCH KRING CAMPUS
Student- och forskarprofiler som vittnar om aktiviteter och studentliv som finns här i Stockholm.

BÄTTRE SÖKFUNKTION
Förenklad sökning som inkluderar resultat från den webbaserade kurskatalogen SISU.

SÖK KOLLEKTIVTRAFIK
Möjlighet att göra sökningar i Stockholms kollektivtrafik direkt på webbplatsen.

MUSIK OCH DISKUSSIONSGRUPPER
Möjlighet att lyssna på svensk musik samt att gå med i universitets grupp på LastFM och på Facebook.

Ny internationell webbplats

I början av september lanserades Stockholms universitets nya internationella webbplats. Ny form, ny struktur och en förbättrad sökfunktion är några av nyheterna.

Arbetet med att ta fram den nya webbplatsen har pågått sedan början av 2007 och inkluderat intervjuer, workshops och inhämtande av synpunkter från över 50 personer inom universitetet och ungefär lika många internationella studenter och forskare. I det arbetet har bland annat en blogg skapats där det gått att bidra med synpunkter på bland annat design, struktur och innehåll.

Webbplatsen har en helt ny form som följer Stockholms universitets nya visuella identitet. Den nya webbplatsen har en ämnesstruktur istället för den blandning av ämnes- och målgruppstruktur som gällde för den gamla webbplatsen.

Jämfört med tidigare har webbplatsen en bättre och enklare sökfunktion med en ny version av Googles sökverktyg. Den nya sökfunktionen presenterar sökresultat både från universitetets webbplatser och den webbaserade utbildningskatalogen SISU. Dessutom finns nya och mer detaljerade kartor på webbplatsen. En annan nyhet är ”Activities and groups” som bland annat listar webbplatser, bloggar och forum som inte drivs av Stockholms universitet men som är av intresse för målgrupperna. Här kan besökarna bidra med egna förslag och skicka tips om såväl evenemang som diskussionsgrupper.

Andra nyheter är mer innehåll under avdelningen ”Research” och nya kampanjytor för att lyfta fram aktiviteter inom universitetet såsom konferenser, seminarier och viktiga datum.

– Att Stockholms universitet nu får en internationell webbplats är ett viktigt steg på vägen mot att förverkliga vår vision om att bli ett ledande internationellt universitet. Som andra lärosäten tävlar också vi på en världsomspännande arena. Stockholms universitet har forskning och utbildning av högsta kvalitet, nu gäller det att också synliggöra detta på en global scen, säger universitetets prorektor Lena Gerholm.

Projektgruppen som skapat den nya webbplatsen har bestått av representanter från Kommunikationsenheten, Studentavdelningen och Avdelningen för IT och media. ■

TEXT: PER LARSSON

MODERNT PUBLICERINGSVERKTYG

Webbplatsen är byggd med publiceringsverktyget Polopoly version 9.9 som släpptes i februari 2008. Jämfört med den tidigare har den nya webbplatsen en mer flexibel layout som gör det möjligt att skapa sidor med olika utseende. Det är också möjligt att ställa in arbetsflöden så att huvudredaktören kan granska ändringar gjorda av andra redaktörer och att kategorisera innehållet för enklare och bättre sortering. Version 9.9 har också en modern så kallad WYSIWYG-editor där det är enkelt för redaktören att flytta artiklar med ”drag-and-drop” och ”copy and paste”.

Statssekreterare Peter Honeth och rektor Kåre Bremer (till vänster) var några av dem som minglade vid upptakten i Aula Magna.

Ljus bild av ekonomin vid upptakten

Mer pengar till forskning. Det kunde både rektor Kåre Bremer och statssekreterare Peter Honeth utlova vid universitetets höstupptakt.

Integreringen av lärarutbildningen, Bolognaprocessen och kvalitetsarbete var tre av de stora förändringsprocesser som rektor Kåre Bremer lyfte fram i upptakten för medarbetare i Aula Magna den 3 september. Anpassningen till Bolognamodellen är genomförd och nu övergår arbetet med att skapa jämförbara och internationellt gångbara utbildningar till att vara en del av den ordinarie verksamheten. Integreringen av lärarutbildningen fortskrider och är en angelägenhet för hela universitetet, betonade Kåre Bremer.

Under hösten drar även arbetet igång på allvar med Högskoleverkets kvalitetsutvärdering av utbildningar vid de stora universiteten. Kåre Bremer poängterade att det nu gäller att visa att utbildningarna fortsätter hålla den höga kvalitet som Högskoleverkets tidigare utvärderingar visat.

Rektor konstaterade även att universitetet är väl ekonomiskt rustat (se sidan 27) med ett betydande ansamlat myndighetskapital.

Kåre Bremer tecknade en ekonomiskt ljus framtidsbild. Regeringen har utlovat extra satsningar på forskning. Forskningsanslagen ska växa de närmaste fyra åren, med 2,4 miljarder extra nästa år för att ha ökat till 5 miljarder extra år 2012. En stor del av ökningen (1,5 miljarder för år 2012) ligger i ökade direktanslag till lärosätena. Stockholms universitet har tidigare fått 8-10 procent av nationella satsningar och även om det kanske inte blir så denna gång så kan nivåhöjningen bli i storleksordningen 100 miljoner per år. Enligt Kåre Bremer blir utmaningen för universitetet att hitta ett bra sätt att fördela dessa extra resurserna mellan institutionerna.

Anders Nordström, lektor vid Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi:
– Allt var i en positiv anda och det känns som det finns möjlighet att organisera oss och arbeta som vi önskar.

Strategiska områden

De runt 400 besökarna i aulan fick även höra statssekreterare Peter Honeth från Utbildningsdepartementet tala om de nya forskningsresurserna. Förutom de ökade direktanslagen så går en stor del av satsningen, upp till 1,8 miljarder år 2012, till tre strategiska områden. Det rör sig om forskning inom klimat, teknik och medicin. Här kommer utlysningar att ske där lärosätena ska redovisa vad de har för framstående forskning inom dessa områden. Efter en utvärdering ska pengarna inom dessa områden fördelas till lärosätena som själva ska portionera ut anslagen internt. Ett viktigt inslag i regeringens politik är strävan att öka lärosätenas möjligheter att själva bestämma över de extra resurserna, påpekade Peter Honeth. Men det ska också finnas ett tydligt kvalitetsincitament i fördelningen av anslag. Även om inte samhällsvetenskap och humaniora finns bland de prioriterade områdena så sade Peter Honeth att regeringen strävade efter att få resurstillskott till dessa områden i den forskningspropositionen som ska komma den 22 oktober.

Hans-Ingvar Roth, professor vid Pedagogiska institutionen:
– Peter Honeth använde sig av Matteusevangeliet; åt den som har vare det givet. Man verkar vilja satsa pengar på den forskning som i stort sett har pengar genom att prioritera de ämnen som redan har många externa forskningsanslag.

Den tillträdande förvaltningschefen Ann-Caroline Nordström presenterade sig även.

– Med min bakgrund är det här det finaste arbete jag kan tänka mig, sade hon och berättade att det var vid Stockholms universitet hon studerat och disputerat i botanik.

Efter talen i aulan följde mingel med förfriskningar i galleriet. Christina Grefveberg, vid Tolk- och översättarinstitutet, var en av dem som minglade.

– Det var intressant att höra Peter Honeth och få inblick i hur man från departementet tänker. Men jag undrar hur det går för oss som jobbar inom humaniora och samhällsvetenskap. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Doktorandspegeln visar på fortsatta brister

I början på sommaren presenterade Högskoleverket Doktorandspegeln 2008. Det är en enkätundersökning bland landets forskarstuderande för att få en bild av hur doktoranderna upplever forskarutbildningens kvalitet. Motsvarande undersökning gjordes också 2003.

Forskarutbildningen får i den nya undersökningen ett sammanfattande gott betyg men det finns brister inom vissa områden. För de flesta doktorander fungerar handledningen bra men 40 procent tycker inte att de har fått tillräcklig handledning. Dessutom upplever många att handledaren inte visar tillräckligt intresse för deras studier eller ger konstruktiv kritik på forskningsarbetet. Närmare var femte kvinna och drygt var tionde man uppger att de har varit beroende av sin handledare på ett sätt som känts besvärande.

En annan allvarlig brist är att många doktorander uppger att de inte får tillräckliga kunskaper i vetenskapliga metoder och teorier. Många doktorander upplever ett svagt intresse från handledaren för att diskutera dessa frågor. Över hälften av doktoranderna upplever även att institutionsmiljön är mindre kreativ och två av tre anser att de har svagt medinflytande.

Drygt 30 procent av doktoranderna oroar sig för arbetslöshet efter examen, vilket är en ökning jämfört med för fem år sedan. Naturvetarna är den grupp som oroar sig mest. Bland de utländska doktoranderna är oron för arbetslöshet ännu högre.

En fjärdedel av alla kvinnliga doktorander upplever att de har blivit negativt särbehandlade på grund av sitt kön. Speciellt vanligt är det inom ämnen som rättsvetenskap och juridik, samhällsvetenskap samt veterinärmedicin. Det märks också tydligt inom matematik och naturvetenskap. Vanligast är att doktoranderna upplever att särbehandlingen kommer från lärarna. Många uppger också att de särbehandlas av andra forskarstuderande.

Utbildning för handledare

I en kommentar lyfter doktorandombudet vid Stockholms universitet, Karl Weigelt, fram kårens önskemål om att alla handledare ska ha genomgått någon form av handledarutbildning.

– Med tanke på de uppenbara problemen bör helst inga handledare, hur seniora de än är, ”befrias” från detta, men utbildningen kan givetvis se olika ut för olika kategorier av handledare. Det är också dystert, om än inte så förvånande, att så många kvinnliga doktorander upplever att de blivit särbehandlade på grund av sitt kön, säger Karl Weigelt.

Receptet för att vända trenden med särbehandling på grund av kön, ett upplevt bristande intresse från handledaren och framtidsoro hos doktorander är utvecklande av ledarskap, återkoppling och gemensamreflektion.DettrorLinneaAnderssonsom är ordförande för det kvinnliga doktorandnätverket ENSU (Empowermentnätverket vid Stockholms universitet).

– Nyckeln till bra forskning och utbildning ligger i reflektion. För en framgångsrik forskare är det avgörande att ha den intellektuella förmågan, viljan och möjligheten till att begrunda resonemang och möjligheter samt att genomföra idéer. Men hur bra och effektiva forskare är vi när vi inte trivs med vår arbetssituation och upplever svagt medinflytande?

ENSU anser vidare att Stockholms universitet måste skapa utrymme för en seriös ledarskapsutbildning som ger en stadig grund för en kontinuerlig utveckling som ledare och person.

Läs även artikeln Rapport om doktorander och bostadsmarknaden, utlagd 30 juni på www.su.se/anstalld under Aktuellt. ■

TEXT: PER LARSSON

Stockholms universitet ligger kvar på plats 86 på den så kallade Shanghailistan.

Stockholm bland världens 100 främsta universitet

I likhet med förra året finns fyra svenska lärosäten med på listan över de 100 bästa universiteten i världen. Det visar 2008 års version av den rankinglista som görs vid ett forskningscentrum vid Shanghai Jiao Tong University. Överst bland de svenska lärosätena finns Karolinska Institutet på plats 51 (53 förra året), därnäst kommer Uppsala universitet, som tappat fem placeringar från i fjol och nu ligger på 71:a plats i världen.

Stockholms universitet har samma placering som förra året (86) och Lunds universitet finns kvar på sin 97:e plats. Lite längre ner på listan finns Chalmers, Göteborgs universitet, KTH, SLU och Umeå universitet, som alla har placeringar i spannet 200-302. Ännu längre ner hamnar Linköpings universitet och Handelshögskolan i Stockholm.

Amerikanska universitet toppar rankingen. Överst återfinns Harvard följt av Stanford och University of California – Berkeley.

Bedömningen av universiteten utgår från kriterier om hur ofta de citeras i tidskrifterna Nature och Science, hur många Nobelpristagare universitetet har, kvalitet på utbildning och på personalen och hur stort universitetet är. ■

Nya leverantörer upphandlade för kommunikationstjänster

Stockholms universitet har tecknat ramavtal med elva leverantörer inom kommunikationsområdet varav en del är nya och en del sådana som universitetet samarbetat med tidigare. Avtalen sträcker sig över en tvåårsperiod och omfattar bland annat områdena grafisk formgivning, webbformgivning, strategisk kommunikationsrådgivning, foto och översättning.

Som myndighet har Stockholms universitet skyldighet att följa lagen som styr inköp och upphandlingsvillkor inom den offentliga sektorn. Det betyder att de avtalade leverantörerna alltid ska anlitas vid uppdrag som ligger inom ramen för respektive avtalsområde.

– I och med upphandlingen har vi nu tillgång till professionella samarbetspartners inom kommunikationsområdet som kan stödja oss i vårt arbete med att stärka kännedomen och kunskapen om Stockholms universitet i olika sammanhang och i olika kanaler, säger Helena Bruzelius som arbetar med varumärkesfrågor vid Kommunikationsenheten.

De upphandlade leverantörerna har under sommaren utbildats om universitetet och den visuella identiteten och kan omgående anlitas. Beställning av uppdrag görs direkt till leverantören.

En fullständig lista med alla leverantörer och information och tips om vad man bör tänka på som beställare finns i den digitala manualen för visuell identitet på www.su.se/visuellidentitet.

Vid frågor om universitetets visuella identitet, kontakta visuellidentitet@su.se och frågor om upphandlingen specifikt jonas.ablad@kommunikation.su.se. ■

TEXT: JONAS ÅBLAD

Vart tar doktorer i naturvetanskap vägen?

En ny rapport från Naturvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet visar att de flesta som avlägger doktorsexamen vid fakulteten får ett relevant arbete inom något eller ett par år.

Detta visar analyserna av en enkät som skickats ut till alla de 983 personer som erhöll doktorsexamen vid Naturvetenskapliga fakulteten under åren 1997-2006. Svarsfrekvensen var 69 procent.

De flesta som doktorerat vid fakulteten under perioden visar sig även ha genomfört sin grundutbildning här (66 procent). Forskarutbildningen tar för majoriteten fem år att genomföra, och när examen uttas är de flesta doktorerna mellan 30 och 39 år gamla. Merparten får arbete inom ett år efter doktorsexamen. Sannolikt är detta till en början en tillfällig anställning, men inom ett eller ett par år övergår den som regel till en fast tjänst.

De allra flesta verkar fortsätta på den inslagna banan: 72 procent uppgav att de arbetade med forskning/utveckling. Majoriteten av doktorerna hamnar inom den offentliga sektorn (55 procent). 37 procent återfinns vid universitet/högskolor. 34 procent finns inom det privata näringslivet. Det finns skillnader mellan olika slags naturvetare. Särskilt kemister, men även många matematiker och fysiker, arbetar i hög utsträckning inom det privata näringslivet, medan många geo- och miljövetare stannar inom akademin. Totalt 3 procent av doktorerna var arbetslösa. ■

TEXT: FELICIA MARKUS

Vill du ha rapporten?
Kontakta felicia.markus@science.su.se

Stockholm
The Capital of Scandinavia

En ledande roll under en världskongress sätter din verksamhet i fokus

Som arrangör kan du påverka innehållet, genomförande och kvaliteten. Det vidgar ditt internationella nätverk och ökar möjligheten till större internationellt samarbete. Och med Stockholm som arena kan du känna dig trygg i vetskapen om att dina internationella kollegor kommer att trivas.

Boka ett möte med oss på Congress Stockholm, så berättar vi mer om hur vi kan stödja din vision om en framtida kongress i Stockholm.

Congress Stockholm Tel 08-508 28 551 info@congresstockholm.se

STOCKHOLMS STAD

Stockholm
Visitors Board

Fredrik Reinfeldt besökte Askölaboratoriet

Den 2 juli besökte statsminister Fredrik Reinfeldt Stockholms universitets fältstation Askölaboratoriet utanför Trosa. Syftet med besöket var att lära sig mer om Östersjöns status och den forskning som bedrivs vid Askölaboratoriet.

Professor Ragnar Elmgren berättade för statsministern om övergödning, algblomningar och syrefria bottnar. Flera forskare från universitet kunde på fältstationen visa sina experiment, bland annat Klemens Eriksson som visade försök där han varierar mängden fisk i små ekosystem och ser vad som händer med växterna. Statsministern informerades om att olika miljöproblem samverkar i havet, till exempel om att överfisket kan förstärka effekterna av övergödning.

Rökfria zoner inom campus

Den 15 augusti infördes rökfria zoner inom 15 meter från universitetets byggnader i Frescati, Kräftriket och vid Sveaplan. Fastighetsägaren Akademiska Hus har av universitetet fått i uppdrag att flytta ut befintliga askkoppar och finna lämpliga platser för dem.

Bakgrunden till rökförbudet är ett uppdrag från förvaltningschefen att ta fram ett förslag till hur problemen med rökning i anslutning till universitetets lokaler skulle kunna begränsas. En projektgrupp har arbetat med att ta fram ett förslag under cirka ett år.

Några förbudsskyltar kommer inte att sättas upp den närmaste tiden eftersom universitetet för närvarande håller på att ta fram ett nytt skyltprogram.

Dags för ett storband?

Är du intresserad av att få igång ett universitetsstorband och är en spelande anställd eller student vid Stockholms universitet – vi skulle spela jazz och standards till att börja med. Kontakta Agneta Norén, agneta@dbb.su.se snarast för eventuellt intresse. ”Puff that horn”

Nytt nyhetsbrev om lärarutbildning

Nu finns ett digitalt nyhetsbrev om lärarutbildningen vid Stockholms universitet. Nyhetsbrevet är till för den som vill hålla sig uppdaterad om lärarutbildning och utbildningsvetenskaplig forskning vid universitet. Lärarutbildningens nyhetsbrev kommer fyra gånger per termin och är gratis.

▸ *www.luk.su.se*

Anslag från Innovationsbron

Stockholms universitet och SU Innovation är en av vinnarna i Innovationsbrons nationella upphandling av inkubatorer. Verksamheten vid SU Innovation är främst inriktad på tjänsteintensiva verksamheter och skiljer sig därmed från många andra inkubatorer.

Totalt 19 inkubatorer har efter hård konkurrens valts ut och får dela på en treårig driftsfinansiering om 165 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare satsningar på regionala projekt, processer och utveckling inom speciella sektorer för att ytterligare stärka inkubatorerna.

Ny svensk-engelsk ordbok

Svensk-engelsk ordbok från Högskoleverket innehåller översättningar av ord och begrepp av relevans för högre utbildning. Den engelska översättningen utgår från brittisk engelska. För vissa termer anges amerikansk engelska som synonym.

Den nya ordboken publicerades den 15 augusti och kommer enbart att vara digital med syftet att enkelt kunna uppdateras och ständigt vara aktuell.

▸ *www.hsv.se/densvenskahogskolan/svenskengelskordbok*

Mångkulturell almanacka

Den 1 september inföll i år den muslimska fastemånaden Ramadan. Men när firas till exempel det kinesiska nyåret? Det går det att få svar på i den mångkulturella almanacka som Mångkulturellt centrum i Botkyrka tagit fram. Almanackan kan användas för att underlätta schemaläggning och planering av undervisning.

▸ *www.mkc.botkyrka.se*

Biblioteket fyller 25 år

Då Stockholms universitet flyttade ut från centrala Stockholm till Frescati i början på 70-talet fanns ännu ingen biblioteksbyggnad förberedd på området. Biblioteket fick bedriva verksamhet i provisoriska lokaler i Södra huset fram till 1983. Uppdraget att rita universitetsbiblioteket gick till arkitekt Ralph Erskine. Han kom på idén att länka samman biblioteket med Södra huset och skapade där en mötesplats för universitetets forskare, lärare och studenter. Den officiella invigningen hölls den 3 juni 1983 i närvaro av kung Carl XVI Gustaf.

Ny förvaltningschef

Ann-Caroline Nordström blir den 1 oktober ny förvaltningschef vid Stockholms universitet. Hon efterträder Leif Lindfors som går i pension den första november. 50-åriga Ann-Caroline Nordström är idag departementsråd och enhetschef vid universitets- och högskoleenheten vid Utbildningsdepartementet. Hon är där huvudman för de frågor som rör universitet och högskolor med ansvar för 38 myndigheter och ett tjugotal enskilda utbildningssamordnare. Ann-Caroline Nordström har i sin nuvarande funktion bland annat arbetat med översyn av resurstilldelningssystemet, internationaliseringsfrågor och utformningen av direktiven till den pågående lärarutbildningsutredningen.

Ann-Caroline Nordström har en stark anknytning till Stockholms universitet där hon genomgick sin grundutbildning. 1990 doktorerade hon i växtfysiologi vid Botaniska institutionen. Under åren därefter var hon verksam i olika befattningar vid universitetet – bland annat som forskare, studierektor och utbildningsledare – innan hon gick vidare till Utbildningsdepartementet. Hon har även under fem år varit avdelningschef vid Högskoleverket.

Vinnovastöd för meritering

Susana Cristobal vid Institutionen för biokemi och biofysik är en av 16 disputerade kvinnliga forskare som får stöd inom Vinnovas Vinnmer-program. Vinnmer ger kvinnliga disputerade forskare både möjlighet att byta miljö och dessutom bättre karriärmöjligheter inom strategiskt viktiga forskningsområden. Programmet består av två delar: samverkan med utländska forskningsmiljöer och samverkan mellan svenska forskningsmiljöer. Vinnova finansierar upp till halva forskarens lön under upp till tre år samt vissa merkostnader. Sedan tidigare har även ***Gunilla Svensson*** vid Meteorologiska institutionen stöd från Vinnmer.

Ny ledning för studentkåren

Ny ordförande för Stockholms universitets studentkår är ***Gardar Björnsson*** från Socialdemokratiska studenter. ***Veera Jokirinne*** från det nya partiet Gröna studenter är studentkårens vice ordförande.

Akademitjänster i humaniora

Svenska Akademien och Vitterhetsakademien inrättar med hjälp av medel från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse för fjärde året akademiforskartjänster inom humaniora. Befattningarna är på tre år och kan efter prövning förlängas med ytterligare två år. Tre av de sex tjänsterna går till forskare vid Stockholms universitet. Dessa är: inom Svenska språket – ***Anna Vogel***, inom Romanska språk – ***Per Förnegård*** och inom Syd- och östasiatiska språk och kulturer – ***Linus Hagström***.

Tre nya KVA-tjänster

Med stöd från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse kan Kungliga Vetenskapsakademien (KVA) erbjuda tolv av de främsta yngre forskarna i Sverige forskartjänster inom naturvetenskap och teknik under fem år. Tre av forskartjänsterna går till forskare vid Stockholms universitet. Det rör sig om ***Julius Borcea*** vid Matematiska institutionen, ***Göran Östlin*** vid Institutionen för astronomi och ***Jan Conrad*** vid Fysikum.

ERC-anslag till Per Krusell

Bland de 44 europeiska forskare som får de prestigefyllda ERC Advanced Grant inom humaniora och samhällsvetenskap återfinns en svensk. Det är ***Per Krusell*** vid Institutet för internationell ekonomi, Stockholms universitet. Per Krusell får stöd för att genomföra projektet "Quantitative dynamic macroeconomic analysis of global climate change and inequality".

Utlysningen är det europeiska forskningsrådets andra utlysning och vänder sig till etablerade forskare.

FOTO: MATTIAS MURPHY OCH ORASIS FOTO/MÅ

Gunnel Forsberg, professor vid Kulturgeografiska institutionen, är den forskare som får det största enskilda anslaget när forskningsrådet Formas delar ut anslag för att forska om landsbygdsutveckling. Hon får drygt 5,2 miljoner.

Björn von Sydow, docent i statsvetenskap och ordförande i Vetenskapsrådet, har valts in Kungliga Vetenskapsakademien.

David Bastviken, forskarassistent vid Institutionen för geologi och geokemi, har fått ett stipendium ur Konung Carl XVI Gustafs 50-årsfond för att studera metanutsläpp från sjöar och hur detta bidrar till växthuseffekten.

Kirsten Drotner och ***Karin Aronsson*** är nya gästprofessorer i barn- och ungdomsvetenskap.

Nils Holm, professor vid Institutionen för geologi och geokemi, har blivit vald till posten som First Vice President i International Society for the Study of the Origins of Life (ISSOL).

Ingrid Carlgren, professor och tidigare rektor för Lärarhögskolan, har blivit hedersdoktor vid fakultetsnämnden för lärarutbildning vid Umeå universitet

David Strömberg är ny professor vid Institutet för internationell ekonomi.

Frank Lindblad är ny affilierad professor vid Stressforskningsinstitutet.

Britt af Klinteberg, professor i psykologi, är en av fyra forskare i regeringens nyinrättade råd för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor.

Tomas Korpi har befordrats till professor i sociologi.

Anders Hultqvist är ny adjungerad professor i finansrätt.

Staffan Källström har befordrats till professor i idéhistoria.

Alison M. Berry har anställs som gästprofessor vid Botaniska institutionen.

Anna Preis har anställts som gästprofessor i psykologi.

Göran Östlin har befordrats till professor i astronomi.

▸ ***www.su.se/anstalld***

Använd det alternativa urvalet vid Stockholms universitet

Nyligen togs de behörighets- och urvalsregler som premierar arbetslivserfarenhet bort. Den så kallade 25:4-regeln som gav grundläggande högskolebehörighet till den som var 25 år, arbetat i minst fyra år och hade kunskaper i svenska och engelska motsvarande ett fullföljt gymnasieprogram, är borta. Borttagen är också urvalsgruppen högskoleprov i kombination med arbetslivserfarenhet. Resultatet är att de erfarenheter och kunskaper personer skaffats sig i arbetslivet inte alls räknas vid steget in på högskola eller universitet.

Många universitetslärare vittnar däremot om att de erfarenheter som personer har gjort i arbetslivet är av stort värde för utbildningen och tillför andra perspektiv vilket också gynnar de övriga studenternas lärande.

Lärosätena har nu själva möjligheten att genom de av högskolan bestämda urvalsgrunder premiera arbetslivserfarenhet. Det så kallade alternativa urvalet ger lärosätet möjlighet att anta upp till en tredjedel av studenterna med hänsyn till andra meriter än betyg och resultat från högskoleprov.

TCO anser att det alternativa urvalet bör användas för att värdera fler erfarenheter och kunskaper där så är relevant för utbildningen. Vi ser att arbetslivserfarenhet är en sådan merit och språkkunskaper en annan.

Kunskaper i vissa språk, särskilt de som brukar räknas till de stora invandrarspråken i Sverige, oavsett om språket är förvärvat i skola utomlands, är den sökandes modersmål eller om språket förvärvats på annat sätt bör vara meriterande vid urvalet till högskolan.

Språkkunskaper är viktiga av flera anledningar. De gör det möjligt för studenten att ta del av väsentlig vetenskaplig litteratur och källmaterial på andra språk och från andra länder. Det ger tillträde till källor som annars inte skulle vara tillgängliga för studenten eller högskolan. Detta vidgar perspektiven och förbättrar utbildningen. I urvalet till de utbildningar som har kontakt med vårdtagare och klienter bör sökande premieras som har språkfärdigheter som kommer till nytta under de verksamhetsförlagda momenten i utbildningen.

Nio högskolor och universitet har börjat använda det alternativa urvalet för att premiera arbetslivserfarenhet, men Stockholms universitet är inte ett av dem. Uppsala universitet premierar från och med i höst arbetslivserfarenhet vid urvalet till tre program: ekonomie kandidatprogrammet, programmet med inriktning mot personal och arbetslivsfrågor och röntgensjuksköterskeprogrammet. TCO tycker att det är mycket glädjande att högskolor och universitet inom ramen för det alternativa urvalet väljer att se arbetslivserfarenhet som en merit. Vi hoppas att fler lärosäten följer efter dessa högskolor och universitets goda exempel och också arbetar för att finna en modell för att premiera språkkunskaper.

Sture Nordh
Ordförande TCO

Svar:

Relevant arbetslivserfarenhet kommer även fortsättningsvis att ha betydelse vid bedömning av behörighet till kurser och program vid Stockholms universitet även om den s.k. 25:4-regeln har försvunnit. Arbetslivserfarenhet kan vara både ett krav och en del i bedömningen av den reella kompetensen.

Stockholms universitet använder sedan höstterminen 2007 lokalt urval till 20 procent av platserna på sina nybörjarkurser, till exempel till Engelska I, Historia I, Företagsekonomi I. Urvalsgrunden är avklarade högskolepoäng och syftet är att underlätta för befintliga studenter att antas till ett nytt ämne. På så sätt ökar chanserna att antas för de studenter som kommit en bit på väg i sina högskolestudier, men som kanske inte har så bra gymnasiebetyg eller högskoleprovsresultat som krävs för att den vägen antas till första kursen i det ämne de vill läsa härnäst. Den här urvalsgrunden är viktig för Stockholms universitet eftersom cirka 75 procent av studenterna läser fristående kurser och själva väljer sina ämneskombinationer.

Universitetets lokala regler innebär att de institutioner som önskar har möjlighet att använda prov eller andra urvalsinstrument. Behovet av detta har dock minskat under de senare åren eftersom de flesta sökande i realiteten antas till många kurser på nybörjarnivå. Då finns det ingen anledning att utveckla urvalsförfarandena.

För de utbildningar som är mycket eftersökta (till exempel Juristprogrammet, Psykologprogrammet) skulle andra former av urval eventuellt kunna vara ett sätt att få in studenter med andra kompetenser. Några planer på att realisera detta finns dock inte för närvarande.

Kristina Dembrower
Avdelningschef, Studentavdelningen

Gör din åsikt hörd!
Skicka insändare till Universitetsnytt
per.larsson@kommunikation.su.se

Universitetet visar underskott första halvåret

I likhet med föregående år visar Stockholms universitet upp ett ekonomiskt underskott för det första halvåret. I år rör det sig om 40 miljoner kronor, att jämföra med föregående år då det var ett minusresultat på 37 miljoner för det första halvåret. Men eftersom lärarutbildningen integrerades i universitetet vid årsskiftet kan det vara svårt att jämföra siffrorna rakt av, eftersom universitetets omslutning nu har ökat.

En trend som dock förväntas kunna bestå är att det första halvårets underskott kan vändas i ett överskott för helåret. Att året inleds med underskott som sedan ”vänds” till överskott beror främst på att semesterlöneskulden alltid är hög vid halvårsskiftet. Personalen har tjänat in ett halvårs semester men inte tagit ut den ännu. En annan orsak är att bidragsintänkterna brukar vara större under andra halvåret.

Prognosen för helåret visar på ett överskott på 49 miljoner kronor på en årsomsättning av 3,6 miljarder kronor. Men även här gör lärarutbildningens integrering det svårare att prognosticera utfallet än vad det varit tidigare.

Årets delårsrapport visar att anslagsintäkterna ökat med 301 miljoner kronor och då främst inom grundutbildningen. Huvudsakligen rör det sig om den ökning av anslag som följde med Lärarhögskolans integrering i universitetet. Integreringen bidrog även till att intäkterna av bidrag ökade men samtidigt till universitetets ökade lokalkostnader (en ökning på totalt 54 miljoner kronor). Den största kostnadsökningen under det första halvåret återfinns dock under posten personal, plus 245 miljoner kronor.

Uppdelat på verksamhetsgrenarna grundutbildning respektive forskning/forskarutbildning så uppvisar den förra ett överskott (närmare 82 miljoner), medan den senare uppvisar ett underskott (närmare 122 miljoner). ■

TEXT: PER LARSSON

Lärarjouren tecknar ramavtal

Lärarjouren var det bemanningsföretag som fick störst utdelning i Stockholms stads nyligen avslutade upphandling för inhyrning av personal till förskola, skola och gymnasium. Lärarjourens anbud har blivit antagna i åtta av tio offererade yrkeskategorier. Lärarjouren var det enda företaget bland anbudsgivarna som fick avtal för inhyrning för samtliga upphandlade pedagogiska yrkeskategorier i skolan. Tidigare har Lärarjouren inte haft centrala avtal med Stockholms stad, utan lokala direktavtal med skolorna. Med detta avtal har Lärarjouren nu ramavtal med 17 kommuner i Storstockholm. Det centrala avtalet innebär att dörren formellt sett nu är öppen för alla 250 grundskolor, 70-tal gymnasier och över 800 förskoleenheter i Stockholms stad.

Lärarjouren arbetar även gentemot cirka 100 friskolor. Stockholms universitet och KTH är tillsammans med grundaren Ulrika Frisén delägare i Lärarjouren.

Ska du snart trycka din avhandling?

Vilket kontor ligger närmast dig? Du hittar våra kontaktuppgifter på www.us-ab.com

Universitetsservice är specialiserade på just tryckning av avhandlingar och andra akademiska trycksaker.

Kom in till oss idag och hämta vår hjälpreda för doktorander. Det är en liten broschyr som hjälper dig igenom tryckprocessen av din avhandling. Du kan också beställa den via vår hemsida.

www.us-ab.com

US-AB universitetsservice digitaltryck

I pension efter 15 år som förvaltningschef

Efter femton år som förvaltningschef är det dags för Leif Lindfors att gå i pension. Han kan se tillbaka på en tid av kraftig expansion av Stockholms universitet där målet om att koncentrera verksamheten till Frescati nu förverkligas. Nästa mål för honom blir Stockholm Marathon.

Gott minne och ett bra kontaktnät inom högskolevärlden. Det är ett par återkommande beskrivningar av Leif Lindfors när jag inför Samtalet frågar några personer om hur man kan beskriva honom. Den 1 juli 1993 tillträde han som förvaltningschef vid Stockholms universitet. Det kontaktnät han då hade var säkert även en orsak till att han blev tillfrågad av dåvarande rektor Inge Jonsson om tjänsten.

Efter att ha jobbat inom olika statliga utredningar, Universitets- och högskoleämbetet och andra myndigheter så blev det Utbildningsdepartementet som departementsråd i åtta år – och under fyra ministrar. Under åren på departementet hade Leif Lindfors mycket att göra med Stockholms universitet och tvekade inte när erbjudandet kom om att byta jobb.

– Åtta år som departementsråd räckte, jag ville göra något närmare verkligheten. Den första arbetsdagen minns han bra:

– Den var som jag förväntade mig. Eftersom det var mitt i sommaren så var det väldigt dött på universitetet. Men av princip tycker jag att man bör vara på jobbet första dagen som anställd.

(”Lojal” är en annan beskrivning av honom som jag fått…)

Vilken är den största förändringen som skett sedan 1993?

– Hela högskolesektorn har expanderat sedan början av 1990-talet. Ett efterfrågetryck på utbildning har gjort att statsmakterna tillfört resurser. Stockholms universitet är nu större än 1993.

Koncentrationen av verksamheten till Frescati (med några undantag) lyfter han också fram. En annan viktig förändring är integreringen av lärarutbildningen, något han anser borde ha skett tidigare.

– Organisatoriskt och administrativt har integreringen fungerat över förväntan. Men det är en lång process kvar till att det sker en akademisk integrering, även om jag tror den är på gång.

Integreringen av lärarutbildningen påskyndades av att regeringen satte ned foten i frågan och bestämde att den skulle ske omgående. Men även om inte regeringen drivit på integreringen tror han den kommit ändå.

– De flesta hade nog insett att det inte finns förutsättningar för att driva en fristående lärarutbildning. Jag tror det var bra att det blev en koncentrerad och snabb process i Stockholm. Resultatet kan bli sämre med en mer långdragen process – och om något skulle bli fel i vår process går det att ändra efteråt.

Utbyggnad i Frescati

Leif Lindfors tid som förvaltningschef sammanfaller med den kraftiga expansionen i Frescati med byggnader som Geovetenskapens hus, Aula Magna och det nu planerade Albano-området.

– Universitetet har som mål att samla verksamhet i bra lokaler i Frescati som blivit ett av de mest attraktiva områdena i Sverige. Här finns verk av flera av de bästa arkitekterna. En av dem är Ralph Erskine som bland annat skapade aulan.

– Aula Magna är fantastisk, speciellt övre foajen på våren innan lövsprickningen.

På frågan om hur Stockholms universitet skiljer sig från landets andra stora universitet lyfter Leif Lindfors fram att det här inte finns medicinska och tekniska fakulteter, vilket ger andra ekonomiska förutsättningar. Men samtidigt innebär det att här finns ett mer sammanhållet och integrerat universitet. Placeringen i huvudstaden medför också olika konsekvenser.

– Media har en tätare bevakning av vad som händer vid andra lärosäten i landet. Samtidigt är det lättare för nationell media att tillfråga forskare här som experter. Vi har också en annan närhet till statliga verk, museer med mer än andra lärosäten.

Hur har rollen som förvaltningschef ändrats?

– Jag vet inte om den ändrats så mycket. Själv tycker jag att jag kan mer idag än när jag började. Jag har anställt nästan alla chefer i förvaltningen och har folk jag kan lita på att de gör ett bra jobb. Därigenom har det blivit lättare att vara chef än tidigare. Jag tycker vi har höjt nivån på förvaltningen.

Vad är en förvaltningschefs främsta uppgift?

– Att rekrytera bra avdelningschefer samt att ingripa och vara på plats när det inte fungerar. Det handlar däremot inte om att styra och ställa.

”Makthavare i kulisserna” är en annan beskrivning jag fått av Leif Lindfors. Den tycker han kan vara rätt korrekt.

– Jag har inte behov av att exponeras.

Beslut på rätt nivå

Traditionen av decentralisering har upprätthållits – och kanske förstärkts – under Leif Lindfors, anser många inom universitetet.

– Jag har jobbat med att besluten ska fat-

Makthavare i kulisserna.

– Jag har aldrig slutat skolan, brukar Leif Lindfors säga om sin långa karriär inom högskolevärlden.

tas på rätt nivå. Vi har lyckats med att få prefekterna att ta ansvar för institutionernas ekonomi. Däremot har vi inte lyckats lika bra med att få samspelet mellan förvaltningens serviceorganisation och institutionernas organisation att fungera. Men nu finns ett projekt som ser över det här.

När Leif Lindfors ska lista de viktigaste besluten som han ligger bakom blir det omorganisationen av universitetsförvaltningen, lärarutbildningens integrering och de olika byggnader som tillkommit i Frescati. Men samtidigt vill han tona ned sin egen roll i beslutsfattandet. Formellt är det ofta rektor som fattar besluten och de omsätts sedan praktiskt ute i organisationen.

Är det några beslut du ångrar?

– Inte direkt, jag brukar inte gräva ned mig utan gå vidare. Jag tänker att ”den som inte fattar felaktiga beslut brukar nog inte heller fatta några beslut”.

Men ett exempel där han borde ha agerat annorlunda lyfter han fram; när han började var det kris inom universitetets ekonomihanteringssystem.

– Där borde jag ha ingripit tidigare och mer kraftfullt.

Vilket är det tyngsta beslutet du fattat?

– Det är alltid svårt när man ska säga åt någon man jobbat länge med att den personen ska göra något annat.

Hur är det att vara chef i den akademiska världen?

– Universitetet är fantastiskt! Det är en dynamisk miljö där det hela tiden händer saker. Här finns framstående akademiker och så har vi alla studenter. En vanlig myndighet är hierarkisk, fortsätter han.

– Men vi är plattare organisatoriskt och antiauktoritär eller kanske anarkistisk. Den akademiska friheten kan även smitta till förvaltningen.

Som chef får man då jobba på ett annat sätt, till exempel genom att inplantera idéer.

– Men jag är inte chef för akademikerna. Det är mycket svårare att vara rektor än förvaltningschef, säger Leif Lindfors.

Vilken är den största utmaningen för Stockholms universitet?

– Vi måste lyckas integrera lärarutbildningen. Långsiktigt handlar det om att behålla och förbättra ställningen som landets främsta forskningsuniversitet.

Är vi rustade för det?

– Ja, jag tror det. I dag står vi betydlig starkare i nationell konkurrens än för 15 år sedan. Här är landets bästa forskningsuniversitet.

Samarbete framför samgående

De senaste åren har det talats mycket om att skapa ett svenskt elituniversitet. En sammanslagning av Stockholms universitet, Karolinska institutet och Kungliga Tekniska högskolan (KTH) har diskuterats.

Är en sammanslagning trolig?

– Det beror på. Om Sverige vill ha ett universitet bland topp tio i världen är enda möjligheten att man gör något i Stockholm. Om det vore bra är en annan sak. Det skulle bli en enorm organisation. Vi tror mer på ett utvecklat samarbete, främst med KTH.

Den sista september gör Leif Lindfors sista dagen på posten. Men det innebär inte att han lämnar Bloms hus omedelbart. Under några månader ska han sitta i ett rum tvärs över korridoren från det pampiga förvaltningschefsrummet där Ann-Caroline (Anki) Nordström tar över. Förutom att fungera som rådgivare åt efterträdaren blir det även en del utredningsuppdrag för hans del. Och sedan blir det än närmare till tjänsterummet. I likhet med tidigare rektorer och förvaltningschefer får han ett tjänsterum på Spökslottet, några kvarter från bostaden.

Vad ska du mer göra nu?

– Jag ska springa Stockholm Marathon 2009. Jag har idén om att tvinga mig att göra det genom att jag säger till tillräckligt många att jag ska göra det.

Vad kommer du att sakna mest?

– Kamratskapet, det sociala livet inom förvaltningen och den intensiva miljö som ett universitet är.

Vilket råd vill du ge din efterträdare?

– Det är viktigt att hålla på rågången mellan akademi och förvaltning, och det tror jag inte Anki har några problem med. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Läs även om den nya förvaltningschefen Ann-Caroline Nordström på sidan 25.

Exciting changes underway

We're about to embark on a new academic year with new challenges. Last year we all worked very hard, with particular focus on our teacher education programme, the internationalisation of our courses and research activities, and quality improvement efforts. These projects will continue this year. We will focus more on the integration of our teacher education, and on internationalisation and quality. In the spring of 2009, the Swedish National Agency for Higher Education will issue its report on the University's quality management efforts. I would like to mention two other important focus areas.

This year, we will intensify the planning work for the extension of our premises. The main focus point will be Albano, to which several activities will be transferred from both Frescati and Kräftriket. Albano is a large, exciting construction project. The first elements of the project to be completed will be the conversion of Geovetenskapens hus, the renovation and adaptation of ITM-huset to house the Department of Education, the extension of the Arrhenius laboratories and the construction of a new Student Union building just below the A building of Södra huset. These elements will be completed during the academic year.

We will intensify our collaboration with Karolinska Institutet (KI) and the Royal Institute of Technology (KTH). Stockholm University, KI and KTH have submitted a joint proposal to the Swedish Government for a new research institute for life sciences. This institute, called the Science for Life Lab, would be owned by the three universities and situated in the North Station area. We have jointly applied for collaborative funding to develop this project. I expect the collaboration between Stockholm University, KI and KTH to develop even further in the future. Although we don't have a formal agreement, our collaboration constitutes an alliance between universities.

From a political perspective, we have an exciting autumn ahead of us. By the time you read this, the budget proposal will have given us an idea of how much more funding will be allocated for education and research. The research proposal will tell us what proportion of this funding will be allocated to Stockholm University, and in what form. An internationalisation proposal will suggest introducing study fees for non-European students. The Government's so-called autonomy report will be presented by Professor Daniel Tarschys in December. The report will propose an increase in the University's autonomy from the Government.

All this will have important consequences for us, and will require new planning and changes in the future. It will also open up new opportunities for developing and upgrading our courses and research activities. Exciting changes are underway.

Kåre Bremer,
Vice-Chancellor
rektor@su.se

500 new exchange students

At the end of August, more than 500 new exchange students from around forty countries arrived at Stockholm University. They will study at the University for one or two terms as an integrated part of their studies in their home countries. The week before the start of term, the University organised an Orientation Day for the new exchange students.

The students have high expectations. Many look forward to experiencing a new academic environment, improving their English, learning Swedish, exploring nature and meeting new friends.

"Stockholm University is great, and Sweden is a really multicultural and bilingual country," says Gonzalo Soto (picture) from Instituto Tecnológico Autónomo de México, who will study political science here until June next year. "I look forward to learning more about Swedish politics and EU policy and administration. I can't study those subjects in Mexico," he says.

New international website

Stockholm University's new international website was launched in early September.

The website has a completely new design based on Stockholm University's new visual identity.

The website's search engine has been upgraded and simplified, and features a new version of Google's search tool, which presents search results both from the University's websites and its online prospectus. Other new features include new, more detailed maps and an extended 'Research' section. The new website also has new 'campaign spaces' for promoting activities at the University, such as conferences, seminars and important dates.

Two Linnaeus Grants for Stockholm University

In June, it was announced which twenty research environments will share a total of SEK 1.4 billion in funding over the coming ten years in the form of Linnaeus Grants from the Swedish Research Council. Two Linnaeus grants were awarded to Stockholm University: The Linnaeus Centre on Social Policy and Family Dynamics in Europe, headed by Professor Elizabeth Thomson of the Department of Sociology is to receive SEK 69.9 million over ten years and The CosmoParticle Collaboration (CPC) headed by Professor Lars Bergström of the Department of Physics will receive SEK 70 million over ten years.

Stockholm ranked among the world's 100 top universities

Four Swedish seats of learning were ranked among the world's 100 best universities in Shanghai Jiao Tong University's annual ranking list for 2008. The top-ranking Swedish seat of learning was Karolinska Institutet at fifty-first place (compared to fifty-third place last year). Next came Uppsala University, which dropped five places since last year to seventy-first place. Stockholm University maintained the same ranking as last year in eighty-sixth place, while Lund University remained at ninety-seventh place.

Smoke-free zones on campus

On 15 August, smoke-free zones were introduced 15 metres from the University buildings in Frescati, Kräftriket and at Sveaplan. The landlord, Akademiska Hus, has been asked by the University to remove all the existing ashtrays to new suitable locations.

Stockholm a leading knowledge region

Stockholm is ranked as the world's seventh most competitive knowledge region in the World Knowledge Competitiveness Index 2008, and is the only European region among the top ten. The report cites several favourable factors behind Stockholm's high ranking. These factors include increased investment in research, development and education and the steady growth of several key sectors including biotechnology. The study compares 145 regions in nineteen countries.

Musicians wanted for big band

Are you interested in starting up a university big band? Do you play an instrument, and are you an employee or student at Stockholm University? The band is to start with a focus on jazz and standards. Those interested should contact Agneta Norén, agneta@dbb.su.se as soon as possible.

Highly publicised polar expeditions

Since July, a number of scientific expeditions have been initiated in the polar region. Some of the researchers involved in the expeditions have kept us informed through blogs on the University website. The first expedition to set off was Arctic Sweden (Arktiska Sverige), where Swedish and international research teams conducted field research in the subarctic Swedish mountain range. Three research teams of archaeologists, geologists and zoologists from Stockholm University are involved in the project.

The Arctic Summer Cloud Ocean Study (ASCOS) set off in the Icebreaker Oden in early August. The expedition is an international atmospheric experiment at an ice floe in the North Pole. The project's aim is to study clouds and their role in Arctic climate systems. Two weeks later, the team for the International Siberian Shelf Study (ISSS-08) left Kirkenes in Norway to study flows of carbon and its potential transformation into greenhouse gases off the Russian Arctic coast. Under the EU-funded project CARBO-North, coordinated by Stockholm University, researchers also travelled to Arctic Russia, west of the Urals, to study the rate at which the tree line moves in accord with climate changes, and what happens when the permafrost melts.

Visit the expedition blogs and find out what happens during an expedition and what field research conditions are really like. (Entries are in English and Swedish according to the contributors' own language).

Arctic Sweden:

▸ *http://arktiskasverige.wordpress.com*

ASCOS (the icebreaker Oden):

▸ *http://ascos.wordpress.com*

ISSS-08 (International Siberian Shelf Study):

▸ *http://isss08.wordpress.com*

▸ *www.su.se/english/research*

World media congress

In July, 1,000 researchers, opinion makers and experts in global development from eighty-eight countries gathered in Aula Magna to attend the world congress Media and Global Divides.

The congress was a collaborative initiative between Nordic media researchers and the International Association for Media and Communication Research (IAMCR), and was hosted by the Department of Journalism, Media and Communication (JMK). The congress received strong media coverage. Over thirty journalists from eight countries visited at least one of the many events on the agenda.

▸ *www.mediaandglobaldivides.se*

International meteorology conference

The 18th Symposium on Boundary Layers and Turbulence was held in Aula Magna on 9-13 June. Some 200 researchers from around the world attended the conference to present and discuss their research in boundary-layer meteorology and turbulence (what happens in the layer of the atmosphere closest to the earth). The conference was jointly organised by the Department of Meteorology and the American Meteorological Society.

New Swedish-English dictionary

The Swedish Agency for Higher Education's dictionary translates words and terms of relevance to higher education. The English translations are in British English, with American synonyms given for certain terms. The new dictionary was published on 15 August. It will only be available in digital form, which will allow it to be constantly updated.

▸ *www.hsv.se/densvenskahogskolan/svenskengelskordbok*

PHOTO: ORASIS FOTO/MÅ OCH JOHAN GELTING
EDITOR: PAUL PARKER

Do you know something we don't?
Send us your tips
and recommendations!
info@su.se

▸ ***www.su.se/english/news***

Universitetsnytt
Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Posttidning B

PERSPECTIVES: JEAN-FRANÇOIS EXBRAYAT

Some souvenirs of a former exchange student

Hej!! My name is Jean-François and as you might guess, I am French. I am a student of Environmental Sciences and more particularly I am now starting my PhD in Germany, which deals with water quality in natural rivers linked with human impacts like agriculture and discharge from sewage treatment plants.

Actually I consider the whole idea of summarising my five months as an exchange student at Stockholm University (during spring term 2008) to be almost impossible because of the amount of stored memories. Only good things happened to me for almost six months and all these weeks spent working for my Master's thesis represent a single great souvenir for me.

I remember my first days, when I was still a little bit lost in the underground network without a map. And then the orientation days with always the same questions: 'Hi! I'm JF! Where you from? What are you studying? How long are you going to stay?' Any exchange student can understand these things. At this moment you start to feel better because finally you are not the only 'lost foreigner' in town.

The following couple of months went very fast as I had a lot of work and I also wanted to 'experience' Stockholm the best I could. I didn't get homesick and thanks to the wonderful people I met in Stockholm I only missed certain people–something that can occur anywhere. It was still winter at that time and work was going well on a topic that was quite new for me, though I had difficulties being fully awake during those really short days.

One of my great personal experiences is to have been sent for a week to northern Sweden to do field work–at the time when nature wakes up and the temperature increases with the daylight. It was also at this time that I was accepted as a PhD student, thanks to an application forwarded to me by my Swedish supervisor.

Unfortunately, it was already time to sadly start counting the days left before the return trip. June is a very sad time for an exchange student. Numerous 'Goodbye parties' are organised with assurances to keep in touch, to plan holidays in someone's country or even in Sweden, as we all enjoyed it.

All the kindness of the Swedes, all the cleanness of the city, and all the parks were suddenly replaced…

Finally it was my turn to quit and I can say that I packed everything up only a few hours before my flight with an unconscious wish for a strike by airline employees. I would advise current exchange students not to go back home just after the last lesson–something that I still regret having done due to a busy schedule.

Only the next day after my arrival in France, it was time to defend my thesis in front of my former teachers. It seemed that I had done a great job as they gave me a good grade, but nothing would have been possible without the advice of my Swedish supervisor and the team I have been working with.

After this the next stage was to try to get used to my home country again, which was maybe the most hardest part of the whole exchange student experience–even harder than landing at Arlanda when you don't know Stockholm at all. All the kindness of the Swedes, all the cleanness of the city of Stockholm, and all the parks were suddenly replaced by dirty streets, shouting people and angry faces. I remember having acted like that but it seems that spending a few months in Sweden brought me an incredible inner peace. Being an exchange student also gave me a wish to travel and I also proved to myself that I was able to live in a country other than the one I was raised in.

I have been happy in Sweden and I am very glad to be coming back in a few months as part of my PhD. My project even involves a third country: Australia. Some of my friends still don't understand how I love another country as much and sometimes even more than the one on my passport. ■

Jean-François Exbrayat *recently completed a Master's degree in Environmental Sciences at Dijon University in France. He spent five months during spring 2008 as an exchange student at the Department of Physical Geography and Quaternary Geology at Stockholm University. Jean-François is currently studying for a PhD in Environmental Sciences at Justus Liebig University in Giessen, Germany.*

PHOTO: JON BUSCALL